

ROMAAN

N° 14

SISU:

Anny Wothe: Punasel kaldal.

Arthur Schnitzler: Pime Geronimo ja tema wend.

Honoré de Balzac: El Verdugo.

Marchese Barbaro di San Giorgio: Talwe-aimdused.

Knut Hamsun: Armastuse orjad.

Manfred Kyber: Surm ja tütarlaps.

E. Willcox: Sina oled wang.

Oscar Wilde: Heategija.

Justin Huntly Mc. Carthy: Kui mina kuning-
gas oleksin!

KIRJASTUS-ARENG-TALLINN 1923.

Tänini on ilmunud ajakirjas
„ROMAAN“
järgmised põnewad romaanid:

Carthy, Justin Huntly Mc.: „Kui mina kuningas oleksin!“

Courths-Mahler, H.: „Laane laul“.

Elvestad, Sven: „Kullikisa“.

— „Must täht“.

Feuillet, Octave: „Wanne“.

Hamsun, Knut: „Ameerika nisuwäljalt“.

Harbou, Thea von: „India hauasammas“.

Hjörleifsson, Einar: „Wäike-Hvammur“.

Janssen, Børge: „Haaremi wõre tagant“.

Lobsien, Wilhelm: „Saare õpetaja“.

Richter-Frich, Oevre: „Lutsiferi silm“.

Schnitzler, A.: „Pime Geronimo ja tema wend“.

Tavaststjerna, C. A.: „Russalka“. Soome lahe saladus.

Wothe, Anny: „Punasel kaldal“.

Aasta lõpuni ilmub weel terve rida häid ja tuumakaid romaane. Samati endisel hulgal lühemat kirjandust nii proosakuiluule alalt.

Romaan

№ 14

Ilmuub igaks 1. ja 15. kuupäevaks.

1923

II aastakäik.

Punasel kaldal.

Saksa kirjaniiku Anny Wotke romaan.

5

„Ma ei taha hea olla,“ kirjutas ta kirglikult ja liikkas Geerti pihkaniisi väljasirutatud käe tagasi. „Ma tahan olla paha ja minu isa peab seda tegema. Saavama, petma peab ta kõiki, ja mina — mina tahan kasutada oma võimust ja kõiki neid haavata, kes mulle kord on valu teinud.“

Naeran ma, siis põgenewad naised, ja need jälgivad mind karjakaupa, — ka Teie, Geert Rantzau, kui ma tahan seda. Teie olete minu pärast. Igatsema peate minu järele, kelle Te oma südame najalt eemale likkasite. Dõseti peate kui palawikus igatsema minu palawaid huuli ja peate end igatsema haigeks minu rinna järele, ja päewi peate Teie rahutult rändama liiwajoomedel, et minu jälgi leida. Mina aga pean Teid ja ehitan Teid. See, herra, olgu minu kättemaksmine!“

Ja weel enne, kui Geert toibus, oli ta oma soojad huuled tema suule surunud.

Kõhkudes liikkas Geert meeletu naise eemale ja äigas käega üle huulte, nagu oleks ta neid pidanud puhastama, ja ometi tundis ta wärisedes ikka weel neiu suudlust oma suul.

„Ara siit,“ oli ta ainus mõte.

Seal tabas ta pilk Dset, kes furnuakawatult Sõreni kalmu kõrwale oli maha langenud.

Juba ennem oli talle paistnud, nagu oleks ilus, õitsew neiu, kellenä ta Dset tundis, kahwatu ja haige. Müüid aga nägi ta kuuwalgel, et Dse paljas jalg üleni werine oli.

„Mis sul on?“ küsis ta ja kummar...? tema kohale.

„Tulin üle nõmme palja jalu — herra, olen seal ennaft — wiist haawanud — usun — jooksen wõrest tühjaks!“

Dse Lameni pea wajus tagasi ja ta silmad sulgusid furnuakawatust wäsimuses.

Täis ehmatust kandis Geert Dse pingi juurde, mis õpetaja Nielsen teha lastnud.

Geertil oli minestanud neiu jalg käes. Weri wõolab wirinal — nähtawasti oli neiu wõerejoone kätti sõtkunud. Kätke wõttis ta oma taskurätiku ja weel teise, mis tal juhustlikult kaajas oli. Ta rebis need ribadeks ja sidus haawa finni, rõõmu tundes, et ta arsti-teadust oli õppinud.

Neiu rumalus, haawatud jalaga weel edasi tulla, oli ta kõsisesse hädaohtu saatnud.

Müüid oli jalal jõe ümber.

Nõutult waatas Geert ringi. Ta ei wõinud minestanud neiu suu jätta, ja kodutee oli kaugel.

Dõtuul jahutas ta palawat otsaestist.

Silmapiilgu mõttes ta Dset õpetajamajja wiia, aga heitis selle mõtte kohe kõrwale. Dse Lameni ei tohtinud oma jalga üle Nielseni läwete tõsta.

Kuhu ta ka waatas, igal pool sügaw waius ja üksindus; ei ligidal ega kaugel inimest, keda oleks mõinud appi kutsuda.

Kui ta kõra tegi ja Keitumi inimesed äratas, siis käis homme nagu kuletuli Keitumi elanikkudest läbi, et tal õõsel Dse Lameniga furnuaial kohtamine olnud. Ei, see ei tohtinud olla.

Ruttu otsustades wõttis ta minestanud neiu süle ja tõstis ta üle madala furnuaia müüri.

Müüid naeratas Dse Lameni kinnisilmil, ja kui Geert teda, raskasti lõõstutades, alla lahe kaldale kandis, kus õpetaja Nielseni paat seisis, tundis ta, kuidas neiu süda äkki waljusti hakkas põksuma. Müüid tõstis neiu ta käed

üles ja pani ta kaela ümber. Geertil oli, nagu peaks ta lämbuma, nagu peaks ta abituu neiu enesest kaugele heitma, aga ta pigistas hambad kokku ja sammus edasi.

Sigi woolas tal pisaratena otseajiselt. Ta hingamine oli raske ja peaaegu oigam.

Wiimaks jõudis ta lahe äärde ja lastis Dse Lameri paati libiseda. Nagu surnu puhkas ta paadi põhjas, nagu walge.

Ta seadis aerud korda ja jõudis wälja merele — Kampeni tuletorni poole.

Weel walas kuu oma hõbewalgust waiksele madalmererele; siis kustus ta ja hommik hakkas koitma.

Geert jõudis paadi kindlal käel üle waiksest woogawa mere. Ta ei mõinud tatistada, et Dse oma pea, tuge otšides, ta jala wastu toetas ja talle hiilgawal silmil otša waatas.

Ta ei waadanudki neiu poole.

Noofilikult tuli noor päep.

Nüüd oli tuletorn ühes roosipunaselt wiroendawa kaldaga juba üsna ligidal. Nagu lai purpuririba tõusis otšesew nõmm kiirgawast madalmerest üles.

Laiiskadel woogudel seisis juba päikse esimene kiir, kui Geert Rangkau paat Dse Lameriga Kampenisse jõudis.

8.

Natuke aega pärast seda, kui Geert haawatuga furnuaiaist lahkunud, kajasid tasased sammud ettewaatlikult kalmuridade wahelt. Aga mees oli liig tugew ja ta käit liig raske, nii et ta sammud kuulmata ei mõinud jääda, kuigi ta neid sumbutas. Sama taktis põksus ta süda.

Sören Nielseni haua ligidale jäi ta seisma. Näis, nagu ei oleks ta jalad teda enam edasi kannud.

„See kõik on ju lollus,“ pomises ta. „Pean hirmu enesest wõõrutama.“

Tuul mängitas ta juukseid. Rahwatu ja õnes paistas ta nagu olewat kuuwalgel. Silmad sügawal pea sees. Wiivitades, filmad kalmul, lähenes ta kalmule, mille kiwil kuld-tähedega kiri seisis:

Sören Nielsen.

Euri mõrtsuka käe läbi Runasel kaldal.

„Arge mõistke kohut, et teie peale kohut ei mõistetaks.“

Mehe rinnust tuli tume oigamine, kui ta pikkamisi wiimseid sõnu luges.

„Ma pean sinna minema,“ oigas ta, „üsnal ligidale; pean oma käe panema kalmule ja ütlemä: „Sören Nielsen, anna mulle märku,

et haudadel ainustki jälge ei ole, mis walge ette tooks jelle, mis walguft kardab. Wasta, siin seisn ma kahetsedes ja nean oma tegu. Anna mulle märku.“

Warijewal käel puudutas mees Sören Nielseni kalmu ja külmalwäriin wabises ta kehast läbi.

Ühtiselt aga jäid ta pilgud põnewalt peatama tumedale plekile, mida kuuwalguis nüüd walguistas.

„Weri!“ kirjendas ta kohkudes. „Weri!“

Ta nagu oleksid teda taga ajanud kurjad waimud, kargas ta püsti ja tormas furnuaiaist wälja minema, hoolimatult kõik maha tallates, mis tal teel ees oli.

Hommikul jutustati külas saladuslikult:

„Surnuaial, just Sören Nielseni haua juures, tehtud õõsel mingisugune kuritöö. Lai weritee wiinud sealt ligi nõmmeni ja kõik lilled olla seal ümberkaudu maha tallatud, nagu oleks seal ägedat mõtkust peetud.“

Aga mis ka räägiti ja jutustati ja kui hoolikalt seadusemehed asja ka uurisid, ometi ei leitud wähematki jälge, mis saladuslikku sündmust oleks selgitanud.

Surnuaed puhkas rahulikult päiksetullas ja närtsinud roosilehed sellel kohal. Tasakesi laulis meri oma kohjewaaid laule.

9.

Geert Rangkau seisis üksi oma maja laial terrassil. See seisis nii mere ääres, et pidi arwama, nagu mõiks merewood jelle iga filmapill oma piiritumasse riiki kaasa wõtta.

Terrassi ees seisis säraw madalmeri oma tõuswate wetega ja kui Geert ennast jalutades wähegi pööras, siis näeb ta mõõtmata ilma-mehd ta tumedate woogudega, ainult kitsa maakeele läbi madalmerest lahutatud, kuhu Geerti filmad tihti uitawad. Listimaa oma walgete liiwajoomedega on see, mis teda kaugele teretab.

Üle mere, ranna, liiwailuidete ja nõmme uidab ta pill. Ta otšib üht wäikest Friisi maja, mil pilliroost katus ja mis laial legendikul liiwamägede taga peitub. Miks oli ta siitamaani nii arg olnud, et sinna ei rännanud, kus lillaõieline nõmm ja wilts rohi nüüfugust warandust peitis?

Mufaks jääda tahtis ta, ausaks!

Ta hakkas peaaegu pilkawalt naerma. Kas oli see ausus, kui ta all Kampeni kaldal tihti tundide kaupa ühe ilusa naise jalgade ees pütutas, kes teda himustawail silmil meelitas, kui see teine, uhke ja puhas, waqswalt tema peale mõtles?

Kas oli see ausus, kui ta salamahti õhtul

wõi öösel, kui seda keegi ei näinud, üles ruttas Wõllamäele, sinna, kuhu Ose Lameni maja wõsa wahelt wälja paistis, et järele kuulata, kuidas neiu terwisega lugu on?

Wana kapteni abiga, kelle ta tol õnnetul ööl appi kutsunud, oli ta Ose Lameni poolsurult paadist koju kannud. Nagu kurjades waimudest taga aetud oli ta siis rawitsusmaija rutanud, et sealt arsti kutsuda, kes Oset aitaks. Kui neiu suri, oli osa süüdi ka temal. Miks oli ta nii arg olnud, et keitumis arsti ei kutsunud. Sellepärast, et ta tühja juttu ei soowinud kuulda.

Tema oli kaugele läinud. Ja kui ta nüüd, niipea kui öö kätte jõudis, ettevaatlikult Punasele kaldale Wõllamäele läks, alati kartes, et teda keegi wõiks näha, ja majasfe hiilis, siis tuli talle wana kapten kawalasti naeratades wastu, naeratuslega, mis Geertile nii wastik oli, ja ütles ning kordas:

„Weel ifka kõi wana wiisi, herra parun. Palawik juur ja meelemärgus tulemata.“

Kuidas ta seda meest wihtas, ja kuidas ta teda oneti oleks peaaegu kaelustanud, kui ta wiimaks — see oli tunaeile olnud — ütles:

„Nüüd on ta jälle meelemärgusel, herra parun, ja lasjeb Teid südamest terwitada!“

„See küll, herra kapten“, oli Geert karedalt wastanud; „rõõmustan, et hädaohi mööda on!“

Siis oli kapten läinud, ja tema oli ööpimeduses heledasti hõisanud. Jumalale tänu, sest ei surnud mitte tema süü läbi; ta jäi elama, see Ose, kelle südamelööki ta weel arwas kuulwat oma südame najal ja kelle palaw juudlus weel ta huultel põles.

Gile oli ta furnuaialt tulles arsti kohtanud, ja seegi oli ütelnud, et Ose terweks saab.

„Niisugune üleannetu tüdruk“, oli arst pahandanud, „sihufese haawaga epasi jooksta. Ta oleks mõinud filmapilt furma jaada. Oleks warest tühjaks jooksnud. Kui Teie ei oleks osanud haawa nii hästi siduda, ta oleks kadunud olnud.“

Õnneks ei teadnud arst, et tunnid möödusid, enne kui Ose arstiabi sai, aga seda ei olnud Geert temale ka julenud ütelda. Nüüd aga hakkas ta fergemini hingama; nüüd polnud enam tema kohus Wõllamäele minna Ose terwise järele küjima.

Geert lihts walgel lõuendmütši otja eest kõrgele. Jälle waldas teda kummuline tunne, aga ta peletas selle wägisi eemale. Istus korwtooli, mis terrasjül seisis, ja silmitjes jälle walgeltfärawat maad, mis woogudest üles tõusis kui lumitanud mäehari.

„Kapten Lamén soowib herraga rääkida“, teatas majapidajanna murelikult.

„Kes?“ Geert kargas kohkudes püsti. „Kes?“ kordas ta. „Tema on siin? Siin, minu majas, Freddenshoogis?“

„Jah, herra“, noogutas Nan Bundes ja silmitjes oma peremeeft, kes ennast tahtis rahulikuna näidata.

„Mina ei wõta teda jutule.“

„Seda ütlesin temale ka, aga tema arwas, see olla lollus. Temal olla herraga äri-asjus rääkida, mis oodata ei lubawat.“

Weri tõusis Geertile palawasti otjaesisele.

„No küll ma ta äriasjad siis ritta ajan“, hüüdis ta. „Laske ta siis!“

Warsti ilmuski kapteni tugew kogu terassile, lai meremehetübar peas. Ta oli enda dieti peeneks teinud. Patsud kuldformused färawate fiwidega ehtisid ta paksu förmu ja kollasel westil ripnes paks kulduwikett, mille küljes hulk kõikjugu ripatsid.

Mehe silmis, mis Ose omadele farnased, luuras jultunum tigeuse joon.

„Tere jah, paruni-herra“, teretas ta Geerti ja ulatas talle sõbralikult kätt, „siin ma olen — siin ma olen. Jhus on Teil siin, wäga ilus. Wälk ja pauk! Näeb wäljast wälja kui Friisi maja — see Freddenshoog, aga seeft on ta kui lojs, kui lojs“, tõendas ta ringi wahtides ja istus ilma palumata Geerti wastu korwtoolile, nii et see praksus.

„Mis Te siit otjite?“ küsis Geert ärewalt. „Siin pole Teie-suguste koht.“

Wanamehe rohkealtfärawad silmad wälkusid.

„Dhoi!“ wastas ta. „Wõi nii wõtad ja minu wastu, mu poeg?“

Ta wõttis taskust suurte lilledega ehitud fiiditaskuwaatiku, kuiwatas higi otjaesiseft ja ütles siis, weel sügawamale toolile istudes:

„Tasa, ifka tasa, paruni-herra. Meie äri on warsti aetud.“

„Minge pörgusse!“ kirjendas Geert wihaselt. „Mul pole Teiega mingisugust äri ja ei tahagi seda Teiega ajada!“

„Eks me näe. Tahsin Teil kõige pealt ainult küjida, millal mu tütreaga pulmad teete?“

„Pulmad? Olete hulluks läinud, kapten!“

„Mitte sugugi. Olen käie mõistuse juures. Wõi usute, et minuga wõite nalja teha?“

„Seks pole mul ei aega ega lusti. Tehke, et majast kaote, wõi ma tarwitan oma peremehediguft.“

„Ärge tehke ennast naeruwääriliseks, herra, ega kirjendage. Kaptén Lamén on osanud alati äri ajada ja jõuab sellega tänagi ilusale lõpule. Olgugi, et parun olete ja korwust näitate, mis õigus on, peab õiguseks jääma, ja

nüüd küsin Teilt kui isa: mis olate minu lapsega teinud, kui ta mulle poolsurmalt ja haavatult maija tõite?"

Geert ehmatas. Mis pidi ta öieti ütleva? Kas pidi ta wanamehele jutustama, et Dse talle salamahiti järele tulnud ja ta selle kohtamise juures käitsa süüta oli?

Kuid rüütlimeeletunne fulgus ta suu. Ei, nii ei tahtnud ta ennast puhtaks pesta.

"Sain Teie tütreaga kokku seitsemi surmual; juba enne seda oli ta ennast haavanud."

"Dige", noogutas kapten, "nii jutustas seda mulle Dse ka. Nii siis oli Teil õõsel minu tütreaga kokkusaamine. Noh, et Te ühes temaga tähti ei uurinud, teab wana praktikus, nagu kapten Lamen, kõige paremini. Oigu peale. Ma ei taha teada, mis seal sündis, aga seda ütlen ma Teile, jooksupanekust pole juttugi. Peate tunnistama. Lüdruf armastab Teid, olgugi et mõni teine wäimees mulle oleks armsam olnud; aga ma arwan, küll Te kõrkus juba kaob, niipea kui aru saate, kui tarvilik meie kahe hea sõprus on."

"Nüüd olete juba küllalt lobisenud", mihahtas Geert. "Minge koju ja magage oma peatäis wälja; ärge julgege ial enam Fredenshoogi tulla. Noh, mis Te veel ootate?"

Ta seisis kapteni ees, kes pikkamisi tõusis.

Lameni filmad kiirgasid ja pilkaw naeratus seisis ta suul, kuna ta oma habet silitas.

"Teie olete nagu Te isa. Tema oli ka alati äge mees", naeris ta.

"Minu isa jätke kõrwale, palun. Mis on temal Teiega tegemist?"

"Küll Te seda näete. Aga nüüd küsin ma wiimast korda: millal teete minu tütre Dsega pulmad?"

"Mitte ialgi! Hullus kõneleb Teist, nii et Te oma sõnu ei oska kaaluda."

Tume puna tõusis merekaru palgesse.

"Arwasin kohe, et arg olete", pilkas ta.

"Arg, nagu kõik te sugukond. Lüdrufuid wõrgutada, õõsistele kohtamistele meelitada, kui keegi Teid ei näe, seda Te oskate, aga päewal oma teo eest wastutada, selleks olete liig suurisugune. Kuidas naerdaiks saarel, kui kuuldaiks, et Geert Rangkau, kes ennast nii suureks arwab, sugugi parem ei ole kui kõige wiletsam laowamees. Ta eksitab laitmata elukommetega kodanikkude tütreid, ja kui ta neiu peab naiseks wõtma, siis ei tea ta midagi, sest kõik on ju õõsel sündinud, mil keegi ei näe. See on siis ausus."

Pühäs wihas tormas Geert kapteni kallale.

"Länage oma halle juurkeid, et ma Teid ei karista nagu hulguist", kiristas ta. "Minge, ütlen ma, wõi Sumala eest; mina ei wastuta

millegi eest, wilets laimaja. Kasige majast, wõi ma kutsun walitsija, kes Teile teed koju näitab."

Kapten Lamen naeris waljusti ja asus laulul jalul Geerti ette.

"Jah, pojukene, kui meie äri nii ruttu lõpeks! Ei, peasti tuleb alles. Nii siis: Teie ei taha Dset. Wuidugi, ta ei ole ju suurisugune preili, tal ei ole ka haridust, nagu neil ehitud nukkudel, kes all mere ääres päewad otja liiwast pikutawad ja oma loorkübaratega ja ilusate filmadega Teie pea kihama panewad. Kõle wiga, Dsele ei ole seda waja. Dse on ilusam kui need kõik kokku, need ehitud ahwid, ja raha on tal enam kui aimate. Olen palju koju toonud, herra, oma reisidelt", jättas ta luurates, "palju ehteid ja kalliskiwu."

Geert kiskus ukse lahti. Kuidas wõis ta veel jelle nadikaela loba kuulata!

"Wälja!" kiwendas ta wihaselt. "Wälja!"

Kuid kapten pani ukse rahulikult jälle finni.

"Kui Te wael niiviisi edasi lärmitsete, siis teab warsti kogu Kampen, et Teie rikkus just sealtamast on tulnud, kust minugi rikkus tuli, ja et Teie isa minu parem sõber oli."

Geert tõstis rusika wihaselt üles löömiseks.

"Wilets, alatu laimaja!" tuli ta huultelt.

"Lööge aga!" pilkas kapten. "Mina ei kaota midagi, sest mis ma wäärt olen, teatasse saarel, aga Teid ja Teie taolisi ei tunta weel. Ei teata ju, et Teie isa see oli, kes, kulla peale maias, tihti mind mu sõitudel saatis ja et tema, just kui minagi, oma jao saaki neilt sõitudelt koju tõi."

Geert oli tuikudes toolile wajunud.

"Te waletate, kapten", ägas ta; "tunnistage, et see wale on, et Te ainult muwes olles tütre pärast nii alatud abinõud walite. Mina wannun Teile oma meheau juures, et Dse ja minu wahel midagi pole sündinud, mis Teile wõiks põhjust anda minult rahuldust nõuda, aga wõtke oma sõna tagasi, et minu isa kord Teie teil käis!"

Geerti hääles warises nagu järsk hirm. Lühanded asjad, mille peale ta weel polnud mõtelnud, tulid talle meelde ja langesid nagu mägi ta hingele.

"Waata, waata", naeratas kapten, "nagu oleks kapten Lamen mõni lobasuu, kes sõnu pillub, mida ta ei saa tõendada. Ei, poeg. Siin rinnataskus seisawad mul tõendusel. Wõite ise lugeda, et Teie wana-minu hea sõber oli."

Ta wõttis taskust kätkenud kirjatasku ja sellest mõned luitunud paberid.

"Siin", ütles ta ja lõi peopesaga laiali-

laotatud paberile, „siin võite lugeda, mis Te isa kirjutab:

„Mina, Rimo Geert von Rankau, Traachenbergi ja Gümni pärisheerra, tunnistatan sellega, et olen kapten Klaus Lamenilt vastu võtnud ta viimse India-reisi fissetulekust poole, nii et mul temalt enam midagi ei ole nõuda.“

Geert vahtis rusutult ja peaaegu kustunud silmil lehele, mis kapten piklavalts naerdes ta näo ette hoidis. Need sõnad olid nähtavalt tõesti isa kirjutatud.

Kas polnud ta tõesti hull? Tema aus, uske isa, tuhandete eeskuju, kellele ta nime au kõik oli, pidi selle mehe seltsimees olema, kellest räägiti, et ta oma varanduse ülekohufest kofku ajanud? Ei, ja tuhat korda ei! Sial ei oleks isa selle mehega äriasju ajanud, kes elus rüvetatud oli!

Nagu seal tuli talle äkki meelde ta isa surmatund ja õud ronis ta südamesse. Kas ei olnud ta isa veel surmatunnil waevaga kapteni Lameni nime nimetanud ja värisewal käel oma kirjutuslauda tähendanud, temale sellejuures südantlohestava ahastusega filma waadates?

Siis aga oli väsinud pea tagasi wajunud ja keegi ei olnud teada saanud, mis isa südame surres oli nii raskesti teinud.

Geert surus käed oma palawatele filmadele. Ta ei tahtnud mõelda, et see alatu mees kord võis ta isa seltsimees olla. Warem kerjata, kui sellega seal ühineda!

„Noh, paruni-herra, kas olete nüüd järele mõtelnud ja tahate minu Dsega pulmad teha?“

„Mitte ilalqi!“ ksisendas Geert. „Minge kus tont, minul pole Teiega midagi tegemist!“

„Rikkamisi, ifka pikkamisi, noorherra. Sundida ma ju ei või. Kui ei taha, ei taha, aga nii tõesti kui ma kapten Lamen olen, ei pea Te siis ka enam ümber hulluma, püha-paiste pea ümber. Koau saar peab kadma, et wana baron Rankau Klaus Lameni reisiseltsimees ja osanik oli. Noh, siis võite kõik oma toreduse kimbu kotta ja siit kaduda, sest siin pole Teil siis enam midagi peale hakata.“

Hiinavikas oigamine tuli Geerti rinnast. Waber wanamehe käes, mille mees nüüd jälle hoolikalt taskusse pani, oli võim, hirmus võim, mis teda võis häwitada.

„Mis Te selle räbala eest nõuate?“ küsis Geert kähisevalt. „Kui Teie nõuet jaksan rahuldada, siis ma hinnast ei hooli.“

„Naha? ei, herr! Nahaqa ei ole Klaus Lamenil tegemist. Mu tahame. Oma au samuti kui Teie, kui suurtuugu herra! Dse saagu Teie naiseks. Selle juunde jään!“

„Loon Teile sadatuhat marka, andke kiri!“

„Arst pole Teil aimugi, paruni-herra, mitte raafufestki. Kui ma selle lapi siin ära müün, ei tsa Teie veel kaugeksti, kas ja kui-palju mul sarnaseid veel on. Ei. Mina ei taha Teid petta. Meie äri olgu aus. Dse peab oma tahte jaama. Kui Te teda ei taha, mida ma pahaks ei panegi, sest Dse on walu-latu tüdruk, siis jõege oma supp ise. Siis awaldan ka oma nõudmised Teie vastu, sest meie arwed ei ole veel lõpulistult selged.“

Geerti pea käis ringi. Nagu ahwardaw õudne hädaoht rullus minewik tema peale. Mis ei mõinud ta seda meest nüüd nagu ennem enam „waletajaks“ nimetada?

„Annan Teile neli nädalat mõtlemisaega, herra“, muigas kapten kawalasti filmi pilutades, „siis on Dsel jälle pumased põsed. Walige hästi ja nõnda, kuidas see mulle passib“ — ta hääl muutus ahwardawaks ja ta filmad wälkusid — „sest muidu õpite mind tundma. Wõrmus peate lõmitama, Teie ja kõik Te kõik seltskond, kes Klaus Lamenist veel palju madalamal seisab. — Säbi!“

Raias kaares sülitas kapten Geerti ette, pani laiade äärtega kübara pähe ja läks uksest wälja, ilma et Geerti peale enam oleks waadandud.

Silmapiilgu istus Geert tardumult, siis aga kargas ta üles ja keeras ukse luffu, nagu peaks ta enmast uue kallalekippumise eest kaitsma. Ta meel oli päris segane. Mis see hirmus mees temast tahtis? Misjugasjed sõjariistad olid tal tema vastu käes?

Tema isa? Geert wärises. Ta mäletas ainult, et warem ta lapseas isa tihti oli rahapruudust kannatanud, et ta alati lõbusas tujus oli pikkadelt reisidelt koju tulnud ja et neil siis alati oli raha olnud mugawat elu elada.

Mõisjad olid majoraatmõisjad, ja warandus, mis isa surres järele jättnud, oli küllalt nii suur, et tema ja ta õe tulewik muretu võis olla.

Tema ise oli ju warem päranduse läbi, mis talle enne sugulaste poolt osaks langenud, iseseisew olnud ja ta ei mõinud aru saada, kuidas ta uske isa võis Klaus Lameniqa ühendusse sattuda. Sest seda meremeest, keda küll keegi otsekoheses kurtuuses ei mõinud süüdistada, arwati igal pool rüwetatuks ja seltskonnast wäljatõugatuks.

Geert istus ja mõlgutas meeleheitlikult mõtteid.

Wanamehe nõue, et ta Dsega pulmad teeks, oli ju naeruwäärne, aga, kui see ei sünninud — kapten, seda Geert teadis, ei osanud nalja — oli ta kadunud, niipea kui Lamert

Jeda paberit tarvitas, selgetstegemiseks, et wana Rangkau Tameni seltsimees olnud.

Mängu peal oli tema ja ta omaste au, ta terve elu, mis kofku langes, kui kaptenil õigus oli.

Halli isa wäriwew käelikutus surmatunnil kirjutuslaua poole omas Geerti arust äkki kummalise tähenduse. Siin, tundis ta, seifis saladus, mille põhja peale oli waja tungida.

Uga kas ei olnud ta terve kirjutuslaua pärast isa surma läbi otjinud? Hoolega ja ettevaatlikult, et seletust saada?

Geert jookkis kirjutustuppa. Seal seifis wana tammine kirjutuslaud oma toredate ustega ja toreda jalaga; surnud silmil wahtis ta tarretult tema peale.

Siis ristus Geert ruttu kõik laekad lahti. Wendawal kiirul pildus ta kõik paberid pörandale. Kui hea, et ta selle laua süsumist süia oli toonud. Sest tal oli ifka tunne olnud, nagu ei tohiks ta isa pärandusest lahkuda. Siigipisarad särasid tal otse ees. Ifka kiiremini otstis ta, ifka närwilisemaks läksid ta liikutused.

Ei, ei kusaqil wähematki pidet, ei wähematki salalaeqast, nagu ta oli arwanud. Oigades wajus ta toolile. Kõik see asi läks ifka mäistatuslikumaks. Kust sai kapten Tameni selle dokumendi? Et see eht oli, selles polnud kahtlust. Uga ial ei juutnud ta uskuda, et ta uhke, aus isa enda wõis selle alatu mehe seltsimeheks alandada, keda ta ifegi alati mitteausaks oli arwanud ja nimetanud. Piiritu kartus ajus ta põue.

Kui Klaus Tameni oma ähtwarduse teostas ja teatas, et wana parun Rangkau kõigi ta äride juures ofanik olnud, siis oli ta kadunud ja tema ning ta omaste au igawesti teotatud. Klaus Tameni laenas raha wälja kõrilõikaja proffentide eest, nagu seda Shti saarel kõik teadsid; seda teadis ka kapten ise ja ta laps, pumane Ose.

Ka selle pidi ta enesega wõtma?

Peaagu lustilikult hakkas ta naerma. Wanamees oli tõesti mõistuse kaotanud wõi — Geert wäriwes — ta oli oma asias nii kindel, et julges niisugust nõuet esitada.

Sälle afus Geerti südamesse hirm. Ta pidi täna õpetaja Nielseniaa rääkima, sest see oli ka tema isa wäga hästi tunnud.

Oligi jeks paras wõimalus, sest ta oli ju krahwinna Sveaga, tema lütrega ja Tammo Rohreniaa maha teinud, et nad kõik täna õhtuoolikul õpetajamaia lähewad. Wähest oli tal seal mahi wana sõbraga selle üle nelja filma all kõneleada.

Uga nii wäga kui ta ennast ka rahule sumnis, tume rõhk ei taganenud ta rinna pealt.

Ta pill ei otjinud enam eemalseiswat listi ja finist merd. Tumedasti mürtfudes löid wood wastu kallast.

Wana Nan Bundes raputas kurbalt pead, kui täied waagnad täna jälle wälja kandis. Herra ei olnud toitu puutunudki.

„Sel on armastus südamel“, ümises eit, ja ta wäikesed kawaalad filmad waatasid peaagu häbelikult oma ümber, nagu oleks ta ennast mõne kuulmata teo pealt tabanud. „Mikult armastajad jätawad nii head toidud söömata. Kui see aga õnnetult ei lõpe!“

10.

Õpetajamajas istuti õhtuoolikul mugawalt kohwi juures.

Õpetajaproua talitas wahetpidamata, et küllalistel kõik käepärast oleks, ja silmitsees imestades Sveat, kelle ta leidis olewat „imepeene“ ja armastuswäarikliku, eht ta küll krahwinna oli.

Jungle kahwatu nagu hülgas rõõmust. Tema weertool oli jälle klutoa laia akna ette liikatud, kust üle aia särawale madalmerele wõidi näha.

Koosid ja geraaniad noogutasid ainal ja juur tuba oli täis hiliste rooside lõhna. Jungle hoidis Godewari käest finni ja wahtis noorele neiuale särasilmil näkku, mis tema kohale kummardas.

„Ah kui hea, et tulite“, ütles Jungle saladuslikult, „sest Söreni lahkumisest saadik walitseb õpetajamajas kurbtus ja kõik on fiin must ja pime. Täna aga pani mulle wanaema ise walge kleidi selga — must ei kõlba mulle — ja ütles, et ma rõõmus oleksin, ja ise on ta sellejuures siiski kurb.“

Godewari wäike päewitanud käsi silitas kaastundlikult plika walkjaid juukseid.

„Kui see Teile rõõmu teeb, siis tulen, nii kaua, kui fiin wiibin, tihti süia Reituni“, wastas ta tasakesi. „Uga Tammo peab ka tulema. Sest mis ta muidu Kampenis teeb? Mlati on ta meister rumaluste peale. Tammo, tulga kord jälle süia!“

Noormeel, kelle meeleolu õpetajaproua hoole all juba üsna piinlikuks läks, sest et see temale ühe kooqitiiki teije järele talbrekule ladus, kõusis lunistatult ja tuli noore neiu juurde. Siamaani oli ta haiget neiu haigetoolis waewalt tähele pannud. Mis on Godewariisse läinud, et ta fiin äkki hakkas eten-dama halastajaõõ oja? Oli ta temale kord waremalt ju tähendanud, et ta haigeid ei salliwat!

„Kas me parem ei lahku?“ küsis ta.

„Oh ei“, palus Jungle ja sirutas käed palwelikult tema poole. „Me oleme fiin nii

üffitub ja mina armastan inimesi väga — jääge ometi veel natukeseks!”

Sõnakuulelikult võttis Tammo jalgpingi ja istus haige ette.

„Preili, Teie soow on mulle käsuks“, ütles ta, pikka pilku heites Godewarile, kes teda tähelegi ei pannud, waid üffisilmil haige näole wahtis, mis täis päiksepaikest oli.

„Kui kenasti see kõlab?“ hüüdis Jungle lõbusasti. „Nii ei kutsu mind keegi. Kõik ütlevad Jungle, nagu oleksin ma alles üsna piisike.“ Kerge trotsiwus kajas ta häälest. „Maa ma ei ole sugugi enam laps, waid olen ju suur neiu, ja kui ma käia wõiksin, näeksid kõik, et suur neiu olen — eks kontesja!“

„Teie ei pea minuga nii wõõralt rääkima, Jungle“, ütles Godewar. „Mun, et sõbraks saame?“

Nagu päiksepaiaste woogas üle Jungle waitse näo. Ta pigistab silmad ja mõtles.

„See on hirmus, kui inimene ei saa lihtsaks“, ohkas Tammo.

Rahane pilk Godewari filmist pani Tammo waitkima.

Jungle aga waatas talle järafilmil näkku.

„Ei, see ei ole sugugi hirmus, herra Rohrsen, kui inimest nii hoitakse ja rawitsetakse kui mind. Teil pole aimugi, kui head mu wanawanemad minu wastu on, ta herra Rankau. Wilbib tema siin, siis on mul, nagu muutuks mu ümbrus paradisiiks. Ta loeb mulle ette, jutustab lugusid, tööstib mind, kui kärsitüks saan, mis tihti sünnib, ja näitab mulle ikka jälle, et wäljas maailmas inimesi leidub, kes weel palju õnnetumad kui mina.“

Ta saatis õrna pilgu lauale Rankau poole, kes ta wanawanematega ja ilusa krahwinnaga kohwilual elawalt juttu puhus.

Godewar aga kargas kiiresti üles. Palaw püha ilmus ta näole ja ta ütles järsku, tooli tagasi lükkates:

„Siin on hirmus palaw. Läheme aeda, Tammo, tulge kaasa!“

Noor Rohrsen waatas talle imestades otja ja siis Jungle sinifilmadesse, kus imestaw küsimus seisis: „Ütleksin ma midagi paha?“ Tõesti, niid hakkas waene laps weel nutmagi, ja Godewar tahtis teda halastamata üffi jätta.

„Kas Teie ei tohi wälja tulla, preili Jungle?“ küsis ta argselt.

Godewar waatas talle pahaselt otja, Jungle aga naeratas läbi piisarate ja wastas:

„Kui Trientje siia kutsuda, et ta mind liikats.“

Maa Tammo oli toolist juba kinni kahmanud ja liikats selle läbi toa ukse juurde. Go-

dewar järgnes tufaselt. Kummaline, kuiw tundmus pigistas ta kõri.

Õpetajaproua aga ütles järafilmil:

„Misjugune õnn, et Jungle ümber ometi kord paar noort on. Kuulge ometi, herra Rankau, kuidas ta naerab. Mul on alati, nagu kuuleksin kellade helinat, kui Jungle naerab, ja ta naerab harwa.“

„See on raske rist, õpetajaproua“, tähendas Svea armastuswääriliselt, „mis Teile selle lapsega antud. Kas siis paranemise lootust ei ole?“

Õpetajaproua raputas murelikult pead.

„Ei, Jungle ei hakka ial enam käima, olgu siis, et ime sünnib. Märwide halwatus, ütles kuulus professor, kelle me siia kutsusime. Ei, me oleme juba ammu kõik lootuse lõpetanud, krahwinna. Teie ei usu, misjugas õnnistuseks meile see laps on. Mis teeksite meie, wanad, ilma Jungleta, mina ja Knut Nielsen? Criti kehtadik, mil Sören meist lahtus.“

„Kas siis ikka weel pole leitud kindlaid teateid, kust see tuli, et Teie poeg Bunaselt kaljukaldalt meresse kukkus?“ küsis Svea südamliku kaastundega.

„Sah, mingijugused jäljed leiti küll“, ütles õpetaja Nielsen, „aga ma kardan, et needki jälle liiwasse kaowad.“

„Ma rääkisin eile purjepaadisõidul selle üla laewamees Ninkensiga, kes ju Teie kasutitre mees on“, tähendas Svea mõttes; „tema ütles mulle, see olla niikasti kui kindel, et Sören Nielsen — — õnnetult surma saanud.“ Ta ei tahtnud ütelda, et Sören wabatahtlikult olla surma leidnud.

Geert Rankau kargas üles. Nagu ahwardus seisis äkki tema pilgus.

„Rahulikult, armas sõber“, manitses õpetaja. „Mis aitawad kõik oletused, kui tõendus ei ole. Pealegi ei teadnudki ma, et Teie, proua krahwinna, ka purjepaadiaga sõitmist armastate. See on siin meie põhjamaa wetes wäga kardetaw lõbu.“

„Mitte sugugi, armas õpetaja-herra. Ta Ninkens on teraselt mees. Homme läheme temaga hülgejahile.“

„Seda ei tee Teie mitte, krahwinna! Mitte selle mehega!“ hüüdis Geert. „Kust sattusite tema seltsi?“

Kõik pilk tabas krahwinna filmist Geerti, kes näost kahwatu oli ja talle wannutades näkku wahtis.

„Armas Rankau“, wastas krahwinna wiludalt, „mististi lubate, et ma oma korraldused ise teen ja oma seltsi ise walin. Teie ei tahtnud ju hülgejahile kaasa tulla. Kas ma

Rinkensi wõi mõne teise sellis lähem, ei wõiks ju Teisse puutuda."

"Kui Te Henning Rinkensi sellis lähete, olen kaasa. Selle mehega ei lasa ma Teid üffi minna."

Enea filmad löid mõidurõõmsalt ära.

"Armas herra parum", püüdis õpetajaproua lepitada, "ärge siis kohe nii ärewaks saage. Tõsi küll, Henning ei ole Antjele heaks meheks, aga midagi paha ei tea temast keegi ka ütelda, ja oma asja ta tunneb. Ta on tubli mees, ja et ta Djele järele jookseb, on enam õnnetus kui pahadus, mille juures wõib olla ka Antje ise üsna süütu pole."

"Antje?" hüüdis Geert ägedasti. "Ei, armas õpetajaproua, Antjed tunnen ma juba lapsest järele. Tema süü see ei ole, et nende abielu katkes ja ta mees eksiteedel käib. Antje on pühä ja puhas. Ta on waene kannataja ja kui see minu wõimuses seisaks, peaks Rinkens iga werise pisara eest, mis Antje filmist woolab, raskesti kannatama."

Kas ei olnud see äge, selge kirj?

Nus proua pilutas filmi ja kahwatas, kui pilkawalt tähendas:

"Di, oi, parum, proua Rinkensil on äge adwokaat. Kes wõtab selle süütu tähenduse siis nii traagiliselt?"

Geert toibus pikkamisi. Kui loll, et ennast nii ägedana oli näidanud!

"Muidugi", noogutas õpetajaproua ja heitis oma abikaasale mõistwa pilgu, "Antje on tubli naine, aga paraku puudub tal õige armastus."

Bill Geerti filma ehmatas wäikest õpetaja prouat. Mis see kõik nüüd jälle oli? Kas siis wana asi ilal ei lõppenud? Kas ei seisnud Geerti filmis sama etteheide, mis Antjege filmist paistis?

Õpetajaproua jäi rahutuks. Sõd ja päewad oli ta pärast Söreni surma selle üle järele mõtelnud, kas tema ja ta mees tõesti süüdi olid, kui Antjed mehele sundisid minema, aga mõte, et neil kõige paremad mõtted olnud, lepitajid teda. Nüüd aga fertis wana süü me jõuga esile.

"Ei, armas õpetajaproua", tähendas Geert tõustes, "Antjel pole puudus armastusest, küll aga on teistel puudus ta iselaadi mõistmisest. Tean wäga hästi, mis ta Teile wõlgneb, aga tean ka, et ta Henning Rinkensil kõrwal hukkub, kui ennast õigel ajal neist kõiduteest ei wabasta."

"See kõlab ju üsna traagiliselt", tähendas Ebea, samuti tõustes, kuna õpetajaproua meeleheitlikult käsi ringutas ja oma mehe poole wahtis, kes tummalt oma ette komutas.

"Teist oleks pidanud saama õpetaja, ar-

mas parum, siis oleksite osanud kalde südameid pehmitada ja lepitada. Mul on otse hirm, kui Teid nii sentimentaalsena näen. Proua Antje on Teie peale mõju awaldanud."

Ebea ütles seda naeratades, aga selle juures wabises ometi ta hääl ja wärisesid ka ta käed.

"Tõsi, armuline krahwinna, Antje on mulle armas nooreea sõbranna ja mu surnud sõbra pühäm pärandus."

Nus proua hakkas karedast naerma.

Geert aga wahtis kohkudes ukse poole, sest läwete ilmus Antje kahwatu kaju ja wahtis talle kustunud silmil otja.

Käewarrel oli tal magaw pois ja kleidist hoidis aralt kinni Karinken, aralt wahtides wõõra, peene daami peale, kes nii kuni wälja nägi.

"Antje!" hüüdis Geert heitumult. "Proua Antje, kust tulete Teie?"

Ja ta jooksis talle wastu ning wõttis ta käetelt magawa Peeri, kuna õpetaja ja õpetajaproua ta ahastawate küsimustega üle puistatsid. Ta oli üleni täis tolm, sest ta oli pika tee listist süü jala tulnud.

"Kas wõin süü jääda, ema?" küsis Antje hääletult, ilma et teisi oleks tähela pannud. "Minult paariks päewaks, laste pärast."

"Aga muidugi, Antje, laps! Meil on ju heameel, et tuled!" hüüdis õpetajaproua. "Sinu tuba on weel samas seisukorras kui enne ja Trientje seab ta kohe korda."

"Karinken tahab süüa", kurtis tütarlaps ja filmikes kohwilauda.

Antje ei kuulnud seda. Ta waatas hülgeawail filmil Geerti pealt Ebea peale ja naeratas, kui nägi, et Geert Peeri sohwanurka asetatas.

"Ma ei taha Teid nüüd enam eksitada, armas õpetajaproua", ütles Ebea ja pani oma kinnaste wiimse nõõbi kinni. "Täna Teid ilusa õhtupooliku eest. Kui lubate, tuleme warsti jälle."

"Sumalaga, armuline krahwinna, ja ärge pange pahaks, kui siin lobus ei olnud. Antje näib olewat haige. Antje, anna krahwinnale käsi. Oled ju paruni juust temast küllalt kuulnud."

Antje ei kuulnud. Rõidumult wajus ta toolile, mille Geert talle ligidala liikas.

Wahetajal oli wana õpetaja ühe tass ruttu piima ja kohwiga käitunud ning ühes tüki koo-giga Karinkeni ette pannud. See ei lastnud ennast paluda, waid hakkas kohe toitu witsutama.

"See maitseb", ütles ta ja filitas kõhtu. "Karinkeni kõht oli wäga tühi." (Särgneb.)

Pime Geronimo ja tema wend.

Saksa kirjniku Arthur Schnitzleri jutustus.

Pime Geronimo tõusis pingilt ja wõttis lauast gitarre, mis wiinaklaasi kõrvalle walmis oli pandud. Ta oli esimese lähemewa walmri kaugele mürinat kuulnud. Nüüd kobas ta hästi tuntud käiku mööda awatud uksele ja läks siis kiirast puutrepist alla; katusega kaetud hoo- wi. Wend järgnes temale ja mõlemad wõtsid aset kõrge trepi kõrwal, seljaga seinale poole, et oleks warju märgkülna tuule eest, mis puhus wärawast üle must-niiske maapinna.

Wana trahteri nutra katuse all pidid peatama kõik reisirahwad, mis olid teel Stiiljer- jochi poole. Itaaliast Tirolile tulewale reisi- jatele oli siin wiimane puhuskoht enne kõrgus- tiku. Pihats peatamisjaks ei olnud koht jün- nis, sest siin just jooksis tee sirgelt, takistama- tult, lagedate küngete wahel.

Pimedal itaallasel ja tema wennal Carlol oli soojel suwepäiwil siin sama hea, kui kodus.

Postwanker jõudis kohale. Selle järele tulid teised tõllad. Suurem hulk reisirajaid jäi istuma, wõttes maha mantlid ja reisirõided, teised astusid tõllast ning jalutasid rahutult wärawate wahel. Iim halwenez, pladistas sadada külma wihma. Sulga ilusate päewade järel näis sügis äkki ja liig wara kätte jõud- mat.

Pime laulis ja mängis gitarret, ta laulis korratu, järsku kriiskawa häälega, nagu hari- likult ikka peale joomist. Wahete-wahel pöö- ras ta pea ülespoole, millise soowiawalduse ilmega. Aga ta näojooned: must habe ning sinakad huuled jäid liikumatuks. Wanem wend seisis läheduses peaaegu liikumatult. Kui tee- gi talle raha kübarasse heitis, nokutas ta tä- nades ja waatas kiire, segase pilguga anneta- jale näkku. Aga kõrge, peaaegu kartlikult, pöö- rduks pilk ja tardus wenna tihiades filmaaku- des. Oli, nagu häbeneffid ta filmad walguft, mida nägi, kuid millest oma pimedale wennale ainuiski kiirt ei wõinud kinkida.

"Too mulle wiina," ütles Geronimo ja Carlo läks, sõnatuulikult, nagu alati. Kui ta trepil üles sammus, hakkas Geronimo jälle laulma. Ammu enam ei painud ta lauldes oma häält tähele, nõida wõis ta märgata, mis sündis ümbruses. Nüüd kuulis üsna lähedal noore mehe ja noore naise fofistawat häält. Ta arutas, kui sageli küll need mõlemad sama teed ju edasi-tagasi käinud; sest oma pimeduses ja suminas tundus tal, kui rändaksid samad inimesed üle kõrgustiku, küll põhjast lõunasse, küll lõunast põhja. Nii tundis ta ka seda noort

paari juba ammu. Carlo tuli ja ulatas Ge- ronimole klaasi wiina. Pime wikutas seda noorepaari poole ja ütles: "Teie terwijeks, mu herrad!"

"Tänan," ütles noormees; aga noor naine tõmbas mehe ära, sest talle oli wõõras- taw see pime.

Braegu jõudis kohale tõld üsna lärmitse- wa seltskonnaga: isa, ema, kolm last ja wõime.

"Saksa perekond," ütles Geronimo Carlole taha. Isa andis iga lapsele raha, mida nad kerjuse kübarasse tahtsid wjata. Geronimo kummardas iga kord peaga tänades. Wanem poiss wahtis kartliku uudishimaga: pimedale näkku. Carlo waatles poisji. Waagu ikka, pidi ta jarnaseid lapsi nähes sellepeale mõtlema, et Geronimo just sama wana oli, kui tal õnnetus juhtus, mille läbi ta kaotas nägemise. Weel täna, pea kaheksümne aasta eest, mäletas ta seda päewa päris selgesti. Weel täna kõlas ta kõrwus hele lapsekija, millega wäike Geronimo murule kuffus, weel täna nägi ta päikest män- giwat walgel aiapäiwil ja kuulis pühapäewa kellahelinat, mis just samal filmapilgul kõlas kui sageli ennemgi oli ta noolega müüri peal- sesse jaarepuusse silitud ja kui ta kija kuulis, mõtles kõrge, et oli haawanud wäikest wenda, kes samal filmapilgul mööda jooksis. Laste- riist kuffus käest, ta hüppas läbi aina aeda ning langes wäikese wenna kõrvalle põlwili, kes rohu peal lamab, käed silme ette surus ja ägas. Paremat põske ja kaela mööda nõrgus veri alla. Samal minutil tuli isa põllult koju, läbi wäikese aiawärawa ja nüüd põlwita- siwad mõlemad nõutult ägawa lapse kõrwal. Raabrid jooksid kokku; wana Wanetti oli esi- mene, kel läks korda wõtta lapselt käsi silme eest. Tuli ka sepp, kelle juures Carlo seekord õpi- poisiks oli. Sepp tundis weidi arstimist. Ta nägi kõrge, et parem film kadunud oli. Arst, kes õhtul Pariichowost tuli, ei wõinud ka enam midagi aidata. Ta tähendas õnnetust, milles ta teine film juba kõikus. Ja õigus oli tal. Nasta hiljem oli maailm Geronimole õppime- dusse kadunud. Alguses katsuti temale selgi- tada, et ta pärast terweks saab, mida ta ka näis uskuwat. Carlo, kes tõde teadis, ekkis tol ajal õhki ja päewad maanteel, wiinamäge- de ja põldude wahel, ning ei puudunud palju, et teha otja enesele. Aga waimulik isa, kellesse ta uskus, seletas temale, et tal on kohustus elada ja oma elu pühendada wennale. Carlo kuulas seda. Wägew kaastunne waldas teda.

Minult olla pimedada poiji juures, siluda tema juukseid, rääkida talle muinasjutte, wiia teda maja taha wiinamägele wahela jalutama, pehmenada ta piina. Kuna ta wennast lahutada ei tahtnud, jäid õpetunnid sepikojas hoolestusse, ega jaanud end pärast enam koguda, et tööd uesti alata, mille pärast isa nurises ja oli mures.

Ühel päewal märkas Carlo, et Geronimo oli laaganud kõnelemast oma õnnetusest. Warsti oli tal põhjus teada: pime oli jõudnud arusaamisele, et ta kunagi ei wõinud näha, ei taewast, ega mäge, tänavat, inimesi, ega walguft. Müüd kannatas Carlo weel enam kui enne, ehk küll end rahustada püüdis, et õnnetus tema tahtmata sündinud. Mõnikord hommikut, kui ta oma kõrwal lamawat wenda waatles, waldas teda jannane hirm, wenda ärtama näha, et ta aeda jooksis, ainult selleks, et mitte näha, kuidas surinud filmad iga päew uesti walguft nähfid ofisma, mis neile igaweesti kadunud. Kord tuli Carlo otsejärele, Geronimot, kel meeldiw hää, muusikas arendada. Toola kooliõpetaja, kes pühapäiwiti siin sees käis, õpetas teda gitarret mängima. Tol korral ei aimanud pime, et wast õpitund kunst kord ta eluülespidajaks sai. Sellest kurbast suwepäewast näis õnnetus wana Lasardi majas aset wõtma. Lasta teise järele ikaldas wiiki, üks sugulasist pettis talt hoiule pandud wäikese rahasumma ja ühel wilul augustikuu päewal tabas teda rabandus, millesse ta suri, jättes ainult wõlga. Wäike warandus müüdi ja mõlemad wennad olid waeased, peawarjuta, ning lahkusid külast.

Carlo oli kahetümmne, Geronimo 15-eas-tane. Tol korral algas kerjuse ja hulkuri elu, mida pidasid tänapäewani. Alguses mõtles Carlo kufagil teenistust wõtta, mis olets elatanud ennast ja wenda, aga ei õnnestanud. Ka polnud Geronimol kufagil rahu, ta tahtis olla alati teel.

Kaksikümmend aastat olid nad tänavail ja läbikäigukohtel rännanud, põhja-Itaalias ja lõuna Tiroolis, ikka seal, kus kõige tihedam reisijatewoor mööda woolas. Kuigi Carlo nii hulga aastate järel ei tunnud enam kõrweilwat piina, millega ennem iga päikese kiir, iga ilus maastik teda täitis, asus temasse ometi näriw kaastundmus, tahtmatal ja teadmatal, nagu hingamine, wõi südame löök. Ta oli rõõmus, kui Geronimo end purju jõi.

Tõld Saksa perekonnaga oli lahkunud. Carlo istus, nii kui see tal meeldis, trepi alumisele astmele, Geronimo aga jäi seisima, lasti känd lõdwal rippuda ja hoidis pea liigutamata tüsti.

Maria, teenija tüdruk, tuli trahterist.

„Olete täna palju teeninud!“ hüüdis ta

alla. Carlo ei pööranud end. Pime kummar-das klaasi poole, tõstis selle ja jõi Maria terwiseks. Maria istus mõnikord õhtuti trahteris tema kõrwal, ta teadis ka, et neiu ilus oli.

Carlo sirutas end ja waatas teele. Tuul puhus ja wiim trahteris nii, et lähenema tõlla müriin tugewas kohinas kuulmatuks jäi.

Carlo tõusis ja wõttis aset wenna kõrwal. Kui tõld, milles ainult üks reisija istus, ette sõitis, hakkas Geronimo laulma. Kutsjarakendas kiiresti hobused lahti ja ruttas trahtert. Reisija, mähituna halli wiimakuube, jäi wäheks ajaks tõlla nurka paigale; ta ei näinud laulu kuulmaga. Wähe aja pärast aga hüppas ta tõllast ja jooksis suure ähmiga sinna-tänna, kuid ei läinud kaugele tõllast. Ta õõrus kogu aja käsi üks teise wastu, et end soojendada.

Müüd wast näis ta märkama kerjust. Seisatas otse nende ees ja waatles kerjust, nagu uurides. Carlo noogutas, kui teretuseks, kerget pead. Reisija oli wäga noor, ilusa habemetu näo ja rahutumate filmadega. Kui ta tükkise aega kerjuste ees seisis, ruttas jälle märawa poole, mille kaudu ta edasi pidi sõitma, ja raputas pead wiimas ja uduis, troostitu ilmega filmis.

„Noh,“ küsis Geronimo.

„Weel mitte midagi,“ wastas Carlo, „ta annab wiististi, kui lahku.“

Reisija tuli jälle tagasi ja toetas end tõlla tiisile. Pime hakkas laulma. Müüd näis noormees suure humiga kuulawat. Sulane ilmus ja rakendas hobused jälle ette.

Müüd wast nagu märgates, haaras noormees tasku järele ja andis Carlole ühe frangi.

„D, tänan, tänan,“ ütles see.

Reisija istus tõlda ja mähtis end jälle mantlisse. Carlo wõttis klaasi maast ja läks puutreppi mööda ules. Geronimo laulis edasi. Reisija sirutas end üle tõlla ääre ja raputas pead uileoleku, kui ta kurbuse tundega. Korraga näis tal midagi meelde tulema ja ta naeratas. Siis ütles pimedale, kes waewalt kats sammud taft eemal seisid:

„Kuidas su nimi on?“

„Geronimo.“

„No, Geronimo, ära lasse end petta.“

Samal filmapilgul ilmus tutjar trepile.

„Kuidas nii, armuline herra, petta?“

„Andsin su kaaslastele 20 frangilise.“

„D, herra, tänu, tänu!“

„Ta on mu wend, herra, ta ei peta mind.“

Noormees mõtles filmapilgu, aga enne kui otsejärele jõudis, oli tutjar juba pufti astunud ja hobused sõidule ajanud. Noormees tuges tahapoole pealiigutusega, mis wõlga tahtis: Saatus, mine oma teed; ja tõld sõitis edasi. Pime tegi mõlema käega tänuawalduse shesti.

Nüüd kuulis ta Carlot, kes tuli praegu trahterist. Ta hüüdis alla: „Tule Geronimo, ülewel on Joe, Maria tegi tuld!“

Geronimo nokutas pead, wõttis gitarre kaela ja kebas trepiastmeid mööda üles. Juba trepil hüüdis ta: „Anna mulle katjuda! Juba kaua ei ole ma kuldraha katjunud!“

„Mis on?“ küsis Carlo. „Mis ja seal räägid?“

Geronimo oli ülewel ja haaras mõlema käega wenna pea, nagu õrnuse wõi rõõmu awalduse tunnuseks.

„Carlo, mu armas wend, weel leidub häid inimesi ilmas.“

„Muidugi,“ ütles Carlo. „Seni on kaks liiri ja 30 zentefimi; Austria raha wist pool liiri.“

„Ja 20 franki — ja 20 franki!“ hüüdis Geronimo. „Tean ju seda!“ Ta tuigerdas toas ja wajus raskest pingile.

„Mida ja tead?“ küsis Carlo.

„No, jäta naki. Anna ta mu pihku! Kui kaua pole ma kuldraha käes hoidnud!“

„Mis ja siis tahad? Kust pean ma kuldraha wõtma. Siin on kaks liiri, wõi kolm.“

Pime lõi wastu lauda.

„Nüüd on aga küll! Tahad ja seda mu eest warjata?“

Carlo silmitas wenda muweliku inestusega. Ta istus Geronimo kõrwal, kummardas õige ta lähedale ning haaras sõbralikult käd:

„Midagi ei peida ma sinu eest. Kuidas wõid seda mõelda? Kel oleks tulnud meelde, anda meile kuldraha!“

„Ometi, ta ütles mulle!“

„Kes?“

„Noh, see noormees, kes edasi-tagasi jooksis!“

„Kuidas? Ma ei mõista find!“

„Nõnda ütles ta mulle: mis su nimi on ja siis waata ette, waata ette, ära lasse end petta!“

„Wististi nägid sa und, Geronimo — see on ju lollus.“

„Lollus? Ometi kuulsin seda ja ma kuulen hästi. Ära lasse end petta; andsin talle kuldraha... ei, nii ütles ta; andsin talle kakskümne frangilise!“

Peremees tuli.

„No mis teiega on. Olete oma äri hoolestusse jätnud. Meljahobuse tõld sõitis praegu ette!“

„Tule,“ hüüdis Carlo, „tule!“

Geronimo jäi istuma. „Misjaoks siis? Misjaoks peaksin ma tulema? Mis kasu on mul sest? Sa seisad ju seal juures ja —“

Carlo puudutas ta käsiwärt. „Tasa, tule nüüd alla!“

Geronimo waitis ja täitis wenna poowi.

Uga trepil ütles ta: „Me kõneleme weel, me kõneleme weel!“

Carlo ei mõistnud, mis oli juündinud. Kas oli Geronimo äkki segaseks läinud? Kui ta ta kergesti wihastades tõreles, kuid sarnasel kombel polnud ta iial rääkinud.

Praegu päralejõudnud tõllas istujid kaks inglasi; Carlo wibutas nende ees mütti ja pime laulis. Üks inglane astus tõllast ja wiskas raha Carlo kübarasse. Carlo ütles: „Täname“, ja siis nagu enesele: „Katskümmed zentefimi“.

Geronimo nägu jäi liikumatuks; ta alustas uut laulu. Tõld kahe inglasega sõitis minema. Wennaesjed astujid waitides trepiastmeid mööda üles. Geronimo istus pingile, Carlo jäi ahju äärde seisma.

„Miks ja ei räägi?“ küsis Geronimo.

„Noh,“ wastas Carlo, „see wõis ainult nii olla, kui ütlin!“

Ta hääl wärises weidi.

„Mis ja ütlesid?“ küsis Geronimo.

„Wististi oli see hullumeelne.“

„Hullumeelne? See oleks tore! Kui mõni ütleb: „Andsin su wemdale 20 franki, siis on ta hullumeelne! — Eh, ja miks ütles ta: „Ära lasse end petta — eh?“

„Wõib olla polnud hullumeelne, kuid leidub inimesi, kes meiejugustega nalja teewad...“

„Eh!“ karjus Geronimo. „Nalja? — Ja seda pidid sa weel ütleva — seda ma ootasin!“

Ta tühjendas oma ees seiswa wiinaklaasi.

„Uga, Geronimo!“ hüüdis Carlo, ja ta tundis, et ärewuse pärast waewalt kõneleda suutis, „misjaoks peaksin ma... kuidas wõid uskuda.“

„Miks su hääl wäriseb... eh... miks?“

„Geronimo, ma kinnitan sulle, ma —“

„Eh — ma ei usu find! Nüüd naerad ja... tean, et nüüd naerad!“

Sulane hüüdis alt: „Se, pime mees, rahwas on siin!“

Täiesti mehaaniliselt tõusid wennaesjed ja sammusid trepist alla. Kaks tõlda olid just tulnud, üks kolme isandaga ja teine elatanud hclupaariga. Geronimo laulis; Carlo seisis põrutatult ta kõrwal. Mis peab ta nüüd teema? Wend ei uskunud teda! Kas oli see võimalik? Ta waatas kartliku pilguga Geronimot, kes rakkema häälega oma laule laulis. Oli, kui näeks ta Geronimo otjapeijel lendawat mõtteid, milliseid ta ennem tial seal polnud märganud.

Tõllad sõitsid teele, kuid Geronimo laulis edasi. Carlo ei julenud teda segada. Ta ei teadnud, mis ütleva pidi, kartes oma häält jälle wärisevat. Seal kõlas naer ülewalt ja

Maria hüüdis: „Mis ja ikka enam laulad? Minult ei saa ju midagi!“

Geronimo peatas wiisi keskel; kostis kui oleks pillikeeled ja hääl korraga lattenud. Siis läks ta jälle treppi mööda üles, Carlo jälgis teda. Trahteris istus Carlo wenna kõrwale. Mis pidi ta tegema? Ei jäänud muud üle: ta pidi katsuma weel kord wennale asja selgitada.

„Geronimo“, ütles ta, „wannun sulle... mõtle ometi Geronimo, kuidas wõid uskuda, et mina —“

Geronimo waitis, ta surunud filmad näiſid wahtima aknaſt halli uttu. Carlo rääkis edasi. „No, ta ei pruukinud ju ka hullumeelne olla, ta wõis eksida... ja tõesti ta eksis...“ Aga ta tundis väga hästi, et ei uskunud ise seda, mis ütles.

Geronimo sirutas end rahuldamatult. Aga Carlo kõneles äkilise elawusega: „Mis jaoks peaksin siis — ometi tead, et ma ei jõe ega joo rohkem kui jina, ja kui omale uue kuue ostan, siis ehk ju seda... mis jaoks pruugiksin siis nii palju raha? Mis peaksin sellega tegema?“

„Seal kihistas Geronimo läbi hammaste: „Kra waleta, kuulen kuidas ja waletab!“ „Ma ei waleta Geronimo, ma ei waleta!“ ütles Carlo ehmatahes.

„Eh, kas temale andsid juba, ja? Wõi saab ta waſt päraſt?“ karjus Geronimo „Maria?“

„Kes muu, kui Maria? Eh, ja walelik, ja waras!“ Näis kui ei tahaks ta enam laua ääres wenna kõrwal istuda, tõukas teda küünarnuſiga kõrwale.

Carlo tõusis üles. Ta pill tardus kiindudes wennaſse, siis läks ta waſt õue. Ta wahtis pä-rani filmil pruunikasſe uttu uppuwale tänawale. Wiim oli üle jäänud. Carlo toppis käed piſſi taskudesse ja läks. Tundus, kui oleks wen teda minema ajanud. Mis oli nüüd juhtunud... Weel ikka ei mõistnud ta seda. Mis inimene wõis see olla? Annetab frangi ja üt-leh, et oli kakskümmend.

Selleks pidi tal olema millinegi põhjus... Ja Carlo otſis mälestuſift, kas oli ta kuſagil ſoetanud omale waenlaſt, kes teiſt oma eest kät-temakſma ſaatis... Aga nii kaugele, kui ta-gaſi mõtelda ſuutis, polnud ta kunagi kedagi haawanud, kunagi tõſjemat tapeluſt kellegagi pidanud. Ta polnud kahekümne aasta jooſul muud teinud, kui õuedes ja tänawate ääres kü-bar käes ſeiſnud. Waſt oli keegi mõne naiſe päraſt talle kuni. Aga kui kaua juba polnud tal ühegagi neiſt mingit tegemiſt... Naiskelner La Roſas möödnud aastal oli wiimane... aga jellepärast polnud tõesti keegi kade... Uruſaamata... Milliſeid inimesi pidi olema nende wõõraſte hulgas, keda ta ei tunnud. Igalt poolt tulid nad. Mis teadiſ ta nendest.

Sel wõõral pidi millinegi mõte olema, et ütles Geronimole: „andſin ju wennale kakſ-kümmend franki.“ No ja... aga mis nüüd te-ha? Oli ſelge, et Geronimo teda kahtluſtaſ. Seda ei ſuuda ta kannatada. Midagi pidi ta ſelle waſtu ette wõtma. Ta ruttas tagaſi. Kui ta jälle trahteriſse aſtus, lamas Geronimo pingil ſirge, ega märganud Carlo tulekut. Ma-ria tõi mõlemile ſüüa ja juua. Sõbgi ajal ei rääkinud nad ſõnagi. Kui Maria taldretuid foriſtaſ, puhkes Geronimo korraga naerma ja küſis: „Mis ja ſellega omale otſid?“

„Millega ſiis?“
„Noh mis, kas uue ſeeliku wõi kõrwarõn-gad?“

„Mis ta tahab minult?“ pööras tüdruk Carlo poole.

Üeſt kuulus wanſkrite mürin ja waljud hääled koſtid üles; Maria ruttas alla. Paari minuti päraſt tulid kolm woorimeeſt ja wõtid ühe laua ääres aſet, peremees aſtus lähemale ja teretas neid. Mehed kiruſid halga ilma.

„Täna õõſel annab lund“, ütles üks. Teine ſeletas, kuidas ta kord kümne aasta eest, feſt auguſti, mägeſtikus lumesſe jäi ja peaaegu külmanud oli. Maria wõttis nende juures aſet. Ka ſulane tuli lähemale ja küſis oma wane-mate järel, kes elaiſid all Bormios.

Tuli jälle reſijate tõld. Geronimo ja Car-lo läkſid alla; Geronimo laulis, Carlo hoidis kübarat ja reſijad andſid talle armuandeid. Geronimo oli praegu rahulik. Küſis waheſt: „Kui palju?“ ja noſutas Carlole waſtuſeks tergelt pead. Selles püüdis Carlo tabada millitſi mõtet. Aga ikka ſee tunne aimduſ, et midagi hirmuſt on juhtunud, et ta on kadu-nud. Kui wennaſed trepiſtmeil üleſſammuſid, kuulſid nad woorimehi iſeſeſtis rääkima ja naerma. Noorem neiſt hüüdis Geronimole: „Daula meile ka midagi, meie juba maſſame! Kas pole õigus?“ pööras ta teiſte poole.

Maria tuli praegu punaſe wiinapudeliga ja ütles: „Arge temaga jälle peale hakate, ta on täna halwas tujuſ.“

Waſtuſe aſemel ſeadis Geronimo end keſet tuba ja haſſas laulma. Kui ta lõpetas, plakju-taſid mehed käſi.

„Tule ſiia, Carlo!“ hüüdis üks, „me taha-me ka ſulle oma raha kübarasſe wiſata, nii kui rahwas ſeal all.“ Mees wõttis waiteſe raha, hoidis kae kõrgel, kui tahaks raha kübarasſe langetada, mida Carlo tale waſtu ſirutas. Seal haaras ta kae järel ja ütles: „Parem mul-le, parem mulle! See wõits kõrwale kulluda, kõrwale!“

„Kuidas kõrwale?“

„Eh, noh! Maria kätte wahele!“

(Särgneb.)

El Verdugo.

Prantsuse kirjanik Honoré de Balzac.

Wäikelinna Menda tornilt kustusid kaks-teist kessöö lööfi. Sel filmapilgul astus noor Prantsuse ohwitser pika terrasfi käsipuu ääre, mis ümbritses Menda aedu. Ta näis sügawamalt järgi mõtlewat, kui sellega tavalisest sõjamehe-elus ollakse harjunud; kuid ühtlasi näib ta ütelda, et kunagi tund, koht ja õõ pole selleks kohasemad olnud.

Hispaania ilus taewas wõlwis asuurdooimi üle noore sõduri pea. Tähtede sira ja kuu mahe walguis awasid pilgule imeilusa oru, mis end laiutas kofetilt ta jalgade ees. Tugedes wastu õitsetwat oranshipuud, nägi pataljoni-ülem jada sammul allpool Menda linna, mis nõjatus lossimäe nõlwakut wastu, et seega kaitstud olla põhjatuulte eest. Pööris ta pead, siis nägi ta meed, mille helkiwad wood näisid ümbritsetwat maastikku laia hõbedase raamiga. Lõss oli heledasti walgustatud. Balli löbus karm, orkestri helid, ohwitseride ja nende daamide naer — kostsid tema kõrwu, millesse se-gumes woogude kauge kõma. Öö wärskus andis ta päewase palawuse nõrgendatud kehale teatud jõu. Mias kaswasid nii lõhnawad puud ja nii magusad lilled, et noormees nagu lõhnadesse oli kastetud.

Menda lõss kuulus kellelegi Hispaania grandele, kes sel filmapilgul oma perekonnaga lõssis asus. Kogu õhtu oli grande wanem tütar ohwitserile huvitatult ja kurtwalt otse waadanud, nii et see kahjatsustunne, mida hispaanlanna oli awaldanud — ohwitserile järelmõttlemiseks põhjust oli annud.

Clara oli ilus; kuigi tal oli kolm wenda ja üks õde, näis marquis de Leganés'i warandus ometi suur küllalt olewat, et Victor Marchand'is usku aratada, et noore neiu kaasawara kaunis suur tohiks olla.

Kuidas aga oleks tohtinud ta loota, et oma esivanemate peale kõige uhem Hispaania grande oma tütre annab Pariiji poodniku pojale.

Prantslasi wihati. Kindral G...t...r, kes oli selle prowintji kuberner — kahtlustas marquis'd, et ta ette walmistab mässu Ferdinand VII kasuks. Ning selleks saadeti Victor Marchand'i juhitud pataljon Menda'sse, et ta ümbruskonna küllaid, mis marquis päralt — hoolikalt filmas peats.

Siljuti saabunud marshall Ney telegramm lasti oletada, et inglased peatselt naabrirannas kawatsetawad maale tulla; jelles telegrammis

nimetati ka marquis'd, kui meest, kel on jalajased sidemed Londoni kabinetiga. Victor Marchand ja ta sõdurid olid väga ettewaatlikud, kuigi marquis neid ülihäskelt wastu oli wõtnud.

Kui noor ohwitser terrasfil seisis, et sealt linna ja küllaid waadelda, mis tema hoole alla olid usaldatud, siis päris ta eneselt, kuidas seletada marquis alatist sõprust, mis ta tema wastu üles näitab, ja kuidas kofukolastada ümbruse rahu kindralki kartustega.

Kuid ühe filmapilgu jooksul kadusid kõik säärased mõtted ohwitseri peast, aset andes ettewaatuse tundele ning õigustatud uudishimule.

Ta filmas linnas kaunis rohke hulga walgustatud aknaid. Oli nimelt küll püha Sakobi päew, kuid weel hommikul oli ta ettekirjutuse põhjal käsu andnud, et kõik tuled harilikul tunnil tulewad kustutada. Minult lõss oli lubatud erand.

Siin-seal nägi ta küll oma sõdurite tääke helkiwat, harilikud del kohtadel; öö waius oli pühalik, ja miski ei kõnelemid sellest, et hispaanlased püha oleksid pidanud.

Ta püüdis sellest üleastumisest jagu saada, mis elanikud teinud, kuid asi muutus jeda jalapärasemaks, kui talle meele tuli, kuidas ta ometi eriohwitserid wälja oli saatnud, et nad käsu täitmise järgi walwaks. Nooruse tuhinaaga tahtis ta enese läbi kitsa müüriawause suruda, et kaljut mööda alla ronides esimene mahibostini jõuda, kelle ta just linnafestwal oli üles seadnud. Seal peatas teda jooksu peal nõrk sahin. Miateede liiw rabijs nagu mõne naisterahwa jalaaste all. Ta pööras pea, kuid ei näinud midagi. Siis wanqistas ta pilgu ookeani wägew hell. Ükki nägi ta saladuslikku waatemängu; ta seisatas üllatatult ja uskus peaaegu, et ta meeled teda petawad. Kuu heledad kiired näitasid talle läheduses purjessid. Ohwitser wärises ja püüdis omale seletada, et siin tequ optilise pettusega, mis olenud woogude tujukast mängust ning kuu pekkust walgusest.

Sel filmapilgul hüüdis kellegi kähisev hääl ta nime. Ohwitser waatas müüriawause poole ja filmas seal sõduri pea, kes ta hiljuti lõssi oli saatnud.

"Teie olete siin, herra komandant?"

"Jah. Mis on?" küsis noormees taha, kuna tal tunne oli, et siin tartwis on ettewaatlik olla.

„Need närvud ronivad läbisegi kui ussid, ja nüüd ruttasin siia, et Teile oma tähelepanekuist teatada.“

„Kõnele!“ vastas Victor Marchand.

„Sälginis kedagi meest siit lossist, kes väike laternaga käes siia tuli. Latern on aga väga kahtlane, sest ma ei usu, et see ristitiimene niisugusel tunnil pühitsetud küünlaid hakkab põletama. Nad tahavad meid nähta pauna, arvasin kohe, ja järgnesin talle kannapealt. Siis nägin siinsamas, paar samm eemal — hunniku hagu kaljutipul.“

Metšik kisa kostis läbi linna ja kattestas sõdagi jutu. Waest grenadeeri tabas samal silmapilgul kuul ning ta langes surruna maha. Ole- ja haotuli lõi waewalt kümne sammukaugusel lõttele. Ballisaalis waikisid instrumentid ning lõbusate külaliste näer. Lõbu ja muusika asemel oli astunud surmawaikus, mida kattestasid siin-sjal hoiged. Suurtükipauk kajas üle ookeani läikiva pinna. Moore ohwiteri nägu oli üleni higinine. Ta oli sõjariistuta. Nüüd sai ta aru, et kõik ta sõdurid on tapetud ja inglased warsti maale tulewad. Näi ta elu, siis oli ta autu ja pidi sõjakohu ette minema — ta mõtles põgenemise peale ja mõõtkis oru sügawust. Seal haaras Clara ta käest finni.

„Põgenege!“ ütles ta, „mu wennad tulewad mulle järgi, et Teid tappa. Seal all kalju juures leiate Juanito kindaluusja hobuse. Nutake!“

Neiu liikkas ta minema. Noormees waatas neiuale korra weel imestades otša. Siis aga ärkas elule enesehoidmise instinkt, ning noormees ruttas osutatud sihis teele, läbi paragi, üle kaljude, mida seni arwatawasti ainult kütjed olid tarwitamud. Siis kuulis ta, kuidas Clara oma wendadele hüüdis, nad püüdku ta finni; kuulis oma mõrksufate häält, kuulis kuule peast mööda wihisewat, kuid jõudis siiski õnnelikult oru, leidis hobuse, kargas selga ning kadus walgufuurusel.

Mõne tunniga jõudis noor ohwiter kindral G. t. r. i korteri. Kindral istus oma staabiga laua taga.

„Looon Teie oma pea!“ hüüdis pataljoniülema, kui ta kahtumatult ja minestusse langesmas tuppä astus.

Siis istus ta maha ja jutustas kogu hirmu- ja loo. Ütški ei lausunud sõna, kuni ta loo oli lõpetanud.

„Deian, siin on õnnetus suurem kui kuretegu,“ vastas kindral süngelt. „Meie ei wõi Teid wastutusele wõtta hispaanlaste kuretegu- de eest; ja kui maršall teiſiti ei otfusta — mina mõistan Teid õigeks.“

Need sõnad pakkusid õnnetule ohwiterile ainult wähe troosti.

„Kui keiser sellest teada saab!“ hüüdis ta.

„Siis lasjeb ta Teid maha lasta,“ sõnas kindral; „kuid küll näeme hiljem. Braegu ei maksa sellest enam rääkida,“ jatkas ta waljul toonil, „arutagem parem küsimust, kuidas wõikšime nii kätte maksta, et jee äraandlik maa hirmu hakkaks tundma.“

Tund hiljem olid teel terve rügement, ratsafalk ja suurtükiwägi. Selle kolonni eesotsas ratsutasid kindral ja Victor. Soldatid, kellele jutustati nende sõprade tapmisest, olid metšikult wihased. Tee peaforterist Mendasse oli warsti seljataga. Kindral leidis kõik külad sõjariistus. Iga närvu küla piirati ümber, ja iga kümnes elanik lasti maha.

Kruusaamatu ja hispaanlastele wäga õnnetu juhtumise põhjal jäi Inglise wägi laewa- wadele; nii wõeti Menda linn prantslaste poolt peaaegu palja käega.

Elanikud olid paanilises hirmus, sest oodatud abi jäi tulemata. Tuli alla anda — tingimata.

Prantslaste jalamõrksufad said aru, et kindral oma kuulsa toorusega — wastuhakkamise korral kogu linna maha põletaks ja elanikud kõik teise ilma saadaks. Seepärast oli parem alla-and. Säärane kangelasmeel pole sel pool- saarel haruldane. Prantsuse kindral oli ettepanekuga nõus, nõudis aga, et talle wälja antaks kõik lossi elanikud, alates marquisist ja lõpetades wiimse teenriga. Sellega oldi nõus, ja kindral lubas armu anda ülejäänud elanik- kudele; ühtlasi anti käsk, et ei tohi rööwida ja maju põletada.

Kuid nõuti hiiglasuurt rahatrahwi. Niffamad elanikud tulid käšimeesteks, et jee summa 24 tunni jooksul tasutakse.

Kindral oli kõik ettewaatusabinõud tarwitu- tusele wõtnud; ei majutatud ainuſtki meest elanikkude hoonetesse. Sõdurid asusid lahtisel wäljal.

Siis ruttas kindral lossi, mis wõeti sõja- wäe alla.

Berekond Leganes ja kõik teenrid seati walwe alla ning pandi ahelaisse. Kindral kästis, et wangid saali wiidagu, kus ball toime oli pandud. Saali akendest wõis wälja waadata terrasšile, kust kogu linn silma paistis. Staab astus kofku kõrwaltoas, ja kindral pidas siin nõu, kuidas inglaste maaleulekut takistada.

Abjutant saadeti kase maršall Ney juure, ning patareid sõitsid rannikule. Siis hakkasid kindral ja staab wangide saatust otfus- tama.

Ratsfada hispaanlast, mis Menda elanik- kude poolt wälja antud — lasti kohe terrasšil

maha. Pärast seda sõjaväelikkude karistust ehitati terrassile niipalju mõlaid, kui palju oli lõssis elanikke. Ning timukas toodi linnast kohale.

Victor Marchand kasutas äega enne sõjast ja läks vangide juure. Siis läks ta kindrali juure tagasi.

„Ruttan Teie juure,“ ütles ta liigutatud häälel, „et armu paluda.“

„Teie!“ ütles kindral pilkavalt.

„Ah!“ vastas Victor, „see on väga kurb arm. Marquis nägi, kuidas mõllad viistitati ja palub, et ta perekonnal määrataks teine surmanuhtlus. Ta palub, et aadelisoost isikutel pea otsast lõdaks.“

„See soov süüdi,“ ütles kindral.

„Peale selle paluvad nad, et neile isu kaasabi kindlustataks, ja neid ahelaist vabastataks. Nad töötavad, et nad ära ei põgene.“

„Olen nõus,“ ütles kindral; „kuid Teie vastutate vangide eest.“

„Peale selle pakub raud kogu oma varanduse, kui Teie tema ühele pojale armu annate.“

„Tõesti!“ vastas kindral, „aga tema varandus on praegu juba kuningas Josefhi oma.“ Siis vaikis ta pisut. Ta kibutas otsaesijä, ja lihas juure:

„Tahan veel enamgi vastu tulla. Saan grande viimase palve tähtsusest aru. Hüva! Oskite ta minu käest oma nime piisimuse, ja mõtelge Hispaania igavesti ta perekonna ärandliku teo ning selle karistuse peale! Unnan sellele ta poegadele armu ja kingin talle kogu perekonna varanduse, kes oma peale võtab oma perekonna timuka osa. Nüüd minge ja ärge enam minuga aäädige.“

Victor ehmatas.

Dõnasoök kanti lauale. Kõik ohvitserid istusid lauda ning waigistafid oma isu, mis marši pingutuste tagajärjel õige suureks oli paisunud. Minult üks neist puudus: see oli Victor Marchand. Kõne aega oodanud, läks ta lõpuks salooni, kus ohtas perekond Deganés. Victor heitis kurtva pilgu waatemängule, mis nüüd saalis aset oli leidnud, milles alles hiljuti olid keerlenud walfwiiside saatel mõlema majatütre ilusad pead. Ta ohtas, mõeldes, et nüüd need pead warsti timukamõõga all peatwad langema.

Isa ja ema, kolm poega ja mõlemad tütreid olid seotud kullatud toolidele; nad istusid liikumata kujudena oma kohal. Kõikidel käed seljale köidetud — seifid kahetja teenrit nende läheduses.

Need wiisteist inimest waatafid üksteisele tõsifelt otsa, kuid waewalt awaldasid nende silmad tundeid, mis neis elasid. Sügaw aland-

liffus ja kahjatus halwasti kordalainud ettewõtte üle peegeldus nende nägudel.

Walwajad-sõdurid seifid samuti liikumata ja näifid lugu pidawat julmade waenlaste walust. Nudishimu hell elustas kõigi nägufid, kui Victor ilmus.

Ta käskis ahelad lahti päästa ja astus ise Clara juure, et teda tooli küljest wabastada. Neiu naeratas kurtwalt. Ohwitser ei suutnud end walitseda, ta pidi neiu käsi puudutama. Ta imelles neiu musti juukseid, saledat kehja, sest neiu oli tõelik hispaanlanna. Näowärv oli hispaanialik, weidi pruunikas, silmad olid hispaanialikud — pikad, wõlhitud ripšmed ja silmaterad, mis olid mustamad, kui wonga tiwad. „Kas see Teil korda läks?“ küfis neiu, Victorile süngelt otsa naeratahes, mis ometi tundus kena.

Victor Marchand pidi ohkama. Ta naeratas waheldamisi kord kolme wenna, siis Clara peale. Kõige wanem wend oli kolmekümneaastane. Ta oli wäike, karmis inetu kaswuga, kuid tal oli uhke, pilkaw waade; kogu ta üllespidamisest kõneles teatud aadelitunne; ta polnud talle nähtawasti oma see õrnatundelikkus, mis wanasti oli Hispaania galanterii tähtsam omadus. Ta nimi oli Juanito.

Teine wend — Philipp — oli kahetümneaastane. See oli Clara nägu.

Kõige noorem: kahetja aastat. Kunstnik oleks leidnud Manueli näojoontes algidud sellest Rooma wastupidamusest, mis David lastele näkku oli wõlunud — oma wabariiklistes tões.

Wana marquis pea oli üleni walge ja tuletas meele Murillo mehapäid.

Neid inimest nähes, raputas noor ohwitser pead, sest ta ei uskunud, et ükski neist kindrali soomi wõiks täita. Kuid ometi awaldas ta selle Carale. Neiu ehmatas algul, kuid siis läks ta pill jälle julgeks ning ta langes oma isa jalgade ette.

„Ah!“ ütles ta isale, „laste Juanitol wanduda, et ta selle käsu täidab, mis Teie talle annate. Siis wõime kõik rahule jääda.“

Marquise wärises lootuse käes; ta pööris oma mehe poole, kuid kumilis Clara hirmust teadet ning langes minestusse.

Juanito sai kõigest aru ja kargas püsti, nagu löwi puuris.

Victor lasi soldatitel ära minna, sest wana marquis lubas ennast kõigi korralduste alla wabatahtlikult painutada. Maja teenrid wiidi ära ja anti timuka kätte, kes nad üles poos.

Kui perekonda ainult veel Victor walwas, tõusis toolilt wana marquis ja ütles oma pojale:

„Juanito!“

Juanito sai aru oma isa käsust ja ta watas ainult pealtigutusega, mis tähendas äraütlemist.

Ta wajus toolile tagasi ning waatas kuiwa ja meeliku filmaga oma wanemate poole.

Clara istus ta põlvedele ning ütles lõbusal toonil, käsi ümber wenna kaela ulatades ja ta filmi suudlustega kattes:

„Mu armas Juanito, kui sa ainult aimasid, kui magus on mulle surm, kui tohin ta wastu wõtta sinu käest. Siis ei tarwitse mind puudutada timukas oma wihatud käega. Sa teeksid mu terweks neist waludest, mis mind ootawad . . . ja, armas Juanito, sa tahtsid, et ma kellegi pärast ei oleks, nii siis . . .“

Neiu sammetsilmad heitsid tulise pilgu Victorile, naagu tahaksid nad sellega äratada kogu Juanito südamet puhkawa wiha prantslaste wastu.

„Ole julge“, sõnas wend Philipp, „mudu kustub meiega meie peacagu kuninglik juumõisa.“

Ükki tõusis Clara jälle püsti; kõik, kes Juanito ümber olid seisnud — läksid weidi eemale; ja Juanito nägi oma ees seiswat isa, kes talle waljusti hüüdis:

„Juanito, mina käsin jeda teha!“

Noor krahw istus liikumata oma kohal. Ta isa langes põlwi. Tahtmata tegid jedama Clara, Manuel ja Philipp; kõik sirutasid oma käed selle poole, kes pidi päästma perekonna. Kõik näisid ütlewat isaga koos:

„Mu poeg, kas sul puudub hispaanlaste jõud ja tõelik tunne? Kas tahad, et pean weel kauem su jalgade ees lamama ja kas tohid sina oma elu ja walude peale mõelda?“

„On's see minu poeg!“ jalkas rauk, marquis'e poole pöördes.

„Ta on nõus!“ hüüdis ema meeleheitel; sest ta nägi, kuidas Juanito oma kulme liigutas, mille tähendust ainult ema aimas.

Teine tütar — Mariquita — jäi põlwi ema juurde ja hoidis oma nõrkade käewartega ema ümbert kinni; kui aga wäike wend Manuel nägi, et õde nutab — siis tegi ta õele etteheiteid.

Sel filmapilgul astus tuppa lossi preester. Teda ümbritses filmapilkselt kogu perekond. Preester wiidi Juanito juurde. Victor ei suutnud jeda pilti enam pealt waadata; ta andis Clarale märku ja läks minema, et kindrali juures wiimast katset teha. Kindral oli heas tujus, sõi ja jõi oma ohwitseridega — ning kõigi meeleolu oli kõige parem.

Tund hiljem jõudsid päralt Mendra linna jada filmapilgu amat kodanikke, et pealt waadata Leganès'i perekonna hukkamist — nii

eli kindrali käst. Salk soldatid seati üles, need pidid hispaanlasti korrast hoidma, kelle seisukohaks oli antud wõllaste alumine, kus rippusid Leganès'i perekonna kahelja teenrit. Kolm-kümmend sammuu eemal seisis alus, millel hekis mõõk.

Ra timukas oli kohale kutsutud, puhuks, kui Juanito käsku ei täida.

Peagi kuulsid hispaanlastes, kes täitja walt olid — mitme inimese samme, soldatite korrapärasest astumist ning püskide tagasihoidlikku kühinat.

Söögislaalst kostis ohwitseride muretu naer, kus weel hiljuti balli tantsud kinni olid katnud ettevalmistused weisjeks äraandmiseks. Kõigi pilgud pöörjid lossi poole ja nähti, kuidas aus perekond lähenes kindlatel sammudel.

Kõigi otjaesised olid rahulikud ja lahked. Minult üks meestest oli kahwatu ja murelik, toetus preestri najale, kes talle kuulutas oma usu troosti; ja see oli nimelt mees, kes ellu pidi jääma.

Timukas kui ta teised juuresolijad said aru, et täna Juanito timuka kohuseid peab täitma.

Wana marquis ja ta naine, Clara, Mariquita ja mõlemad wennad langesid paar samm alusest eemal põlwi. Preester saatis Juanitot. Kui nad aluse ette olid jõudnud, wõttis timukas Juanito käest kinni ja andis talle nähtawasti paar näpunäidet.

Pihitiisa seadis ohwrid nii üles, et nad hukkamist ei tarwitsemud näha; kuid hukatawad olid ehfad hispaanlastes: nad seisid uhkelt ja püsti ning ei awaldanud wähematti nõrkust.

Kõige pealt astus Clara oma wenna juurde.

„Juanito“, ütles ta talle, „ole kaastundlik mu nõrga julgusega. Tee minuga algust!“

Sel filmapilgul kuuldi kellegi mehe karmeid samme. Victor ilmus kohale.

Clara oli juba põlwi, ja ta walge kael ootas mõõka. Ohwitser kahwatas, kuid tal jalkus jõudu lähedale tulemiseks.

„Kindral kingib sulle su elu, kui sa mulle naifeks tulqd“, ütles ta tase.

Hispaanlanna heitis wiike- ja uhkusepilgu ohwitserile.

„Edasi, Juanito!“ ütles ta oma sügawa, ilusa häälega.

Neiu pea weeres Victori jalgade ette; marquis'e de Leganès wajus framplikult kõssi; kut ta mõõga wihiinat kuulis; see oli aga aimetu walu märk.

„Kas laman nii hästi, mu hea Juanito?“ küüsis wäike Manuel oma wenna käest.

„Sa! Sina nutad, Mariquita!“ ütles Juanito oma õele.

„Ah ja!“ wastas noor neiu. „Mõtlen sinu peale, mu waene Juanito. Ah, kui õnnetu oleks sa, kui meid enam ei ole!“

Kõhe peale feda ilmus marquis'i kõrge kogu. Ta waatas oma laste were peale, pööris siis tunnade, liikumata pealtwaatajate poole, sirutas käed Juanito poole ning sõnus lugewal häälel:

„Hispaanlased! Annan oma pojale oma isalikku õnnistuse. Saatku see teda alati! Müüd, marquis, löö kartuseta, sest sind ei saa keegi laita.“

Kui aga Juanito oma ema nägi lähenevat, feda saatis pihitiisa, hüüdis ta:

„Ta on mind imetanud!“

Sa ta hääl pani kõik ümberseisjad kõhuma. Isegi pidujõõgi larm ja ohwitseride lõbus naer jäid soiku.

Marquise sai aru, et Juanitol enam julgust ei jalku; ta fargas üle käsi puude ja purustas oma pea wastu kaljuid.

Smetluskülie fajas läbi õhu. Juanito minestas ära.

„Serra kindral,“ ütles keegi pooljoobnud ohwitser, „Marchand jutustas mulle praegu misiki hullamiseist. Wean kihla, et see ometi mitte Zeie käik ei ole.“

„Kas Zeie unustate, mu herrad“, ütles kindral G. t. r., „et, enne weel kui kuu möödub, teawad Prantsusmaal wiisfada perekonda, kuidas nende pojad Hispaanias äraandmise teel maha tapeti — ja meie ise wiibime ometi ka Hispaanias? Kas tahate, et meie siia oma fondid jätame?“ Sa kui ta need sõnad oli ütelnud, ei julenud ükski — isegi ükski alamleitnant — oma klaasi enam puutuda.

Marquis de Léganès'ist pöetasse juuresti lugu, kuningas kirjast ta rohetele tiilitele uue juurde „El Verdugo“ (s. o. timukas), kuid jellekipärast waewab teda mure, ta elab ühtlasena ja näitab end harwa inimestele.

Teda muljub inestuswäärse kuriteo kooriem ja ta ootab juure igatsusega oma teise poja sündimist, et siis ära minna nende juurde, kelle warjud teda alati ümbritsewad.

Talweaimdused

Itaalia luuletaja Marchese Barbaro di San Georgio.

Kesk pehmeid patju puhkab pitsiwahus
ncor krahwiproua waikselt
ja siruteleb keha...

Romaan on maas. Ta mõtted, mis on lahus,
seal wõtwad mitmepaikselt
ju unistusi teha

ja kooriwad ju wälja löbueod;
ei möödu nad ükskõikselt,
sest lähenemas talw ja talwepeod...

Ta rikas, noor ja ilus; esiisa
tal kindla teate järgi
ju ristisõjas oli.

Tal pole last, ei muudki liigset lisa,
ta ihkab lõbu järgi —
seks tal on waba woli.

Tal muige näol, kuid äkisti see jahtub,
kui oleks saanud märgi —
tal tuleb meelde mees. ja lõbu — lahtub!

Puukõwal woodil istub laste juures,
tal seljas kleit nii kare,
täis muret waene naine.

Peen nägu tal weel waewas suures
on õrn, kuid kurb kui ware,
kus woogab nutulaine.

Tal õmblus kukub küest, ja surelikult
silm waatab läbi tare:
ta talwe peale mõtleb murelikult.

Kuis suudab lapsi soojendada, toita,
kuis saata mööda talwe,
mis pikk ja piinaw-kare?

Ta waade kustub, ei ta wõta loita,
ja rinnast waikne palwe
läeb waikselt läbi tare.

Kuid, äkki, tuleb talle meelde Tõnnis,
kes täidab tööga salwe,
ta kallid mees, ja ta on õnnis, õnnis!

Urmastuse orjad.

Norra kirjanik Snut Samfun.

Sirjutasin loo enesest; kirjutasin täna, et siidant fergendada. Mind lasti kohwikust teenistusest lahti, ja mööda on minu lahked elupäevad.

Keegi hallis riides noorherra tuli igahõltuti oma kabe feltimehaga kohwiku ja istus minu lauda. Palju käis herrasid kafees ja igahõlhel neist oli lahkeid sõnu minu jaoks, peale tema. Ta oli sale ja tugew, tal olid pehmed mustad juuksed, sinised silmad — mis mulle juhuti otja waatajad — ja wurrud ülemisel huusel.

Wõib olla, oli tal algul midagi minu wastu. Ta käis nädal aega, päewast päewa. Ma harjusin temaga nii, et kohe tema puudumist märkasin, kui ta kord tulemata oli jätnud. Käisin kogu kohwiku läbi, otsisin teda. Lõpuks leidsin ta ühe suure samba juures, teisel pool jaaliotjas. Ta istus kellegi tširkusedaamiga. Daam kandis kollast mantlit ja pikki, üle küünarnukkide ulatawaid kindaid; ta oli noor, ja ta silmad olid imeilusad ja läikimustad. Minu silmad on aga sinised.

Seisatasin wiimaks, et kuulata, millest nad kõnelewad. Daam noomis teda: ta olla igaw ja kihutas ta minema. Mõtlesin siidames: „Oh Jumal, miks ei tule ta ometi minni juure?“

Särgmisel õhtul tuli ta jälle oma sõpradega ning istus minu lauda. Ma ei käinud nende juure, nagu harilikult, waid tegin näo, nagu ei näekski neid. Ta kutsus mind ja ma astusin laua juure ning sõnasin: „Teie ei käinud eila siin“.

— Eks ole tõsi, meie neiuksene siin on imeilusa kehaga? lausus üks ta selfilistest.

— Olut? küsisin mina.

— Jah, wastas tema. Ja ma tõin kiirelt kolm kannutäit.

Möödus mõni päew.

Ta ulatas mulle nimekaardi ja lausus: wiige sinna . . .

Wõtsin kaardi wastu ja enne, kui ta mulle suutis öelda: kuhu, wiisin ta daamile kollases mantlis. Teel lugesin ta nime: Wolbemar J.

Kui tagasi tulin, waatas ta mulle küsiwalt otja.

— Wiisin kaardi ära, wastasin lõpuks.

— Ja wastust ei saanud?

— Ei.

Ta andis mulle marga ja lausus naeratades:

— Waikimine — on kah wastus.

Noorherra istus kogu õhtu waikelt ja waatles daami ning ta kaaslasti. Kell üksteist kõusis ta üles ja astus daami laua juure. Daam wõttis ta külmalt wastu, kuid mõlemad lauajeltfilised hakkasid temaga kiirelt juttu wõstma. Näha oli, et nad teda pilkajid. Ta jäi sinna mõneks minutiks ja kui ta tagasi tuli, ütlesin talle, et ta palitutasku õlut walati. Ta wõttis palitu seljast, pööris ümber ja waatas uuriwalt nurka, kus istus tširkusedaam. Ma küiwatasin ta palitu ära; ta aga ütles mulle naeratades: „Tänan, ori!“

Kui ta palitu omale selga tõmbas, aitasin weidi ja filitasin jalaja ta selga.

Ta istus hajameelselt uuesti laua ääre. Üks ta sõpradest tellis õlut; ma wõtsin ta kannu ja tahtsin ka J. kannu kaasa wõtta, kuid J. lausus: „Pole waja“ ja pani käe minu käele. Sel puudutusel wabises mu käsi tahtmata. Ta sai sellest aru ja tõmbas oma käe tagasi.

Õhtul palusin kaks korda Jumalat ja suudlesin uhkusega oma õnnelikku paremat kätt, mida tema oli puudutanud.

Kord finkis ta mulle lillesid, palju lillesid. Ta ostis nad illemüüjalt käwel; need olid wärsked ja punased lilled — kogu ta tagawara. Ta asetask lilled oma ette lauale. Ühtki tema sõpradest polnud kohwikus. Waewalt oli minul weidi waba aega, kui ma ju samba taga seisin ja mõtlesin: ta nimi on Wolbemar J.

Möödus, wõib olla, weerand tundi. Ta waatas kella. Küsisin:

— Teie ootate kedagi?

Ta waatas mulle hajameelselt otja ja ütles:

— Ei, ma ei oota kedagi. Kuid miks Teie jeda küsite?

— Niisama, — arwasin, et Teie ehk kedagi ootate.

— Tulge siia, lausus ta. See on Teie jaoks.

Ta ta ulatas mulle lilled.

Tahtsin tänada, kuid ei suutnud miskit ütelda, sõjistasin ainult midagi. Olin melsik rõõmnust ja õnnest, seisin puhweti ees ja ei teadnud, mida pidin küsima.

— Mis Teie soovite? päris puhvetipreili.

— Jah, ei tea, vastasin mõtlemata.

— Ega minagi ei tea, lausus puhvetipreili. Olete Teie hulluks läinud, või mis?

— Arvake, kes mulle need lilled andis.

Ulempälwija läks mööda; kuulsin, kuidas ta ütles:

— Teie jätsite õlle andmata puujalaga hervale.

„Sain lilled Waldemari käest!“ hüüdsin ja läksin õllega minema.

Si polnud veel ära läinud. Täna sin teda veel kord — kui ta minema hakkas. Ta kohmetas ja lausus:

— Otsin lilled kõepoolest kellegi teise jaoks.

Hüüa. Ta ostis nad teise jaoks, kuid mina sain nad siiski oma. Mina sain lilled, aga mitte see, kelle jaoks nad osteti. Sel põhjusel mõisin teda ometi tänada. Head ööd, Waldemar.

Teisel hommikul jadas wihma.

„Kas viietun täna musta või rohelisse?“ arutasin endamisi. — „Rohelisse, — see on kõige uuem, nii ta jääb“. Olin lõbusas tujuis.

Kui jõudsin trammiwagunisse, filmasin daami, kes samuti kui mina lähemat võimalust näis ootawat. Tal polnud wihmavarju ligi. Palkusin oma, et koos oodata. Ta polnud nõus. Siis panin wihmavarju kofku ja hakkasin ootama. Nii ei saa daam üksi märjaks, mõtlesin omaette.

Õhtul tuli Waldemar kohwiku.

— Täna Teid lillede eest, ütlesin uhkuse undega.

— Mis lilled? küsis tema. Ah jaa! — aitab juba.

— Tähtsin tänada, ütlesin veel kord.

Ta kehitas õlgu ja sõnas:

— Ma ei armasta Teid, ori!

Ta ei armastanud mind — ei. Eeda ma ei arwanudki, ja ei olnud nii siis ka mitte peatumud; kuid nägin teda ju igapäew; ta istus minu lauas, ja ma kandsin talle õlut. Nägemiseni Waldemar.

Järgmisel õhtul tuli ta hilja. Ta küsis:

— On Teil palju raha, ori?

— Rahjaks — ei, vastasin. Olen waene tüdruk.

Ta waatas mulle otja, naeratas ja lausus:

— Teie ei saanud minust aru. Mulle on homseni raha tarwis.

— Jah, meidi raha mul on, vastasin. Mul on koguni kaunis palju raha — sada kolmkümmend marka on mul kodus.

— Kodus? mitte siin?

Vastasin:

— Oodake weerand tundi, läheme koos — kui kohwik sulutakse.

Ta ootas weerand tundi, ja me läksime koos.

— Mulle on ainult sada marka waja, ütles ta. Ta käis kogu aeg minu kõrwal, ja et lubanud mul ei tema ees ega taga käia.

— Mul on väga väike tuba, ütlesin, kut maha ukseni olime jõudnud.

— Ma ei lähe üles, ütles ta. Ootan siin. Ta jäi ootama.

Kui tagasi tulin, luges ta raha üle ja ütles:

— Siin on enam kui sada marka. Kingin Teile kümme marka jootrahaks. — Jah, ma tahan Teile kümme marka jootraha anda.

Ta andis mulle raha, soovis head ööd ja läks. Nurgal peatus ta, ja ma nägin, kuidas ta wigasele kerjusele marga andis.

Järgmisel õhtul avaldas ta kahjatust, et ei või mu raha tagasi anda. Täna sin teda selle eest, et ta jeda mitte ei võinud. Ta hirmustas üles, et ta kõik ära on raisanud.

— Mis temaga siis muud teha, ori? ütles ta naeratades, „teate ju, kollane daam!“

— Miks nimetad meie pälvijatari orjaks, küsis temalt üks selfilistest. Sa ise oled ju enam ori, kui tema.

— Õlut? küsisin mina, et juttu katkestada.

Rea pärast jeda tuli kollane daam. Si, tõusis piisti ja kummardas. Daam läks mööda ja istus waba laua äärde, kuid nihutas ülejäänud wabad toolid laua wastu. Si läks daami juurde ja istub ühale wabadest toolidest. Minuti kahe pärast tõusis ta üles ja ütles walju häälega:

„Hüüa, ma lähen ja ei tule enam iialgi tagasi.“

— Täna, lausus daam.

Nõomustasin koogu hingega, jooksin puhweti ja hakkasin millestki kõnelema. Arwan, et jutustasin: Si ei tule iialgi enam kollase daami juurde. Ulempälwija läks mööda ja teki mulle noomituse; kuid ma ei pannud jeda tähelegi.

Kui kell üksteist õhtul kohwik suluti, saatis minu Si kodu ukseni.

— Andke mulle wiis marka sellest kümnest, mis ma Teile eile andsin, ütles ta rahulikult.

Tähtsin talle kõik kümme anda, kuid waatamata mu äravõtmise peale — andis ta mulle siiski wiis tagasi — kingitusena.

— Olen täna nii õnnelik, ütlesin mina. Kui kohiksin Teid oma juurde paluda! Kuid mul on õige väike tuba.

— Ma ei lähe üles, ütles tema. Head ööd.

Ta läks. Wanast kerjusest mööda minnes, jättis ta sellele miski andmata, kuigi see talle wastu kumardas. Jooksin kerjuse juurde, andsin talle paar krossi ja ütlesin:

— See on hallis riides isanda käest.

— Hallis riides isanda käest? küsis kerjus.

— Jah, sest mustajuukeliselst herralt, Waldemarilt.

— Teie olete ta naine?

Ma wastasin: Ei, ta ori.

Paar päewa järgimööda atwalbas ta kahjatjust, et ta raha tagasi ei saa anda. Palusin teda mind mitte haawata. Ta ütles seda nii waljusti, et kõik kuulsid ja paljud tema üle naerisid.

— Olen kaabakas ja päewawaras, lausus ta. Wõtsin Teilt raha ja ei saa tagasi anda. Kasaksin omal parema kae maha raiuda wiiekümmemargalise rahapaberi eest.

Mul oli walus sääraast juttu kuulata; mõtlesin järgi, kus kohalt raha saada. Wõimalusi ei olnud.

Kord ütles ta mulle järgmist:

— Kui Teie minult pärite, kuidas elan, siis teadke, et kollane daam ja tsirkus ära on sõitnud. Olen ta täielikult unustanud ja ei mõtle ialgi enam ta peale.

— Ometi saatsid sa talle eile kirja, lausus üks sellimeestest.

— See oli wiimane, wastas Waldemar.

Ostsin lillemuujalt roosi ja pistsin Waldemari nõõpauku. Tundsin ta hingeõhku oma käiel, ja mul oli wäga raske nõõpauku kinnitada.

— Mitäh! ütles J.

Wõtsin kassast kolm marka, mis mul saada oli — ja andsin talle. See oli wäike asi.

— Mitäh! ütles ta weel kord.

Olin terve õhtu õnnelik. Kuid äkki ütles Waldemar:

— Selle kolme margaga sõidan nädalaks ajaks ära. Kui tagasi tulen, saate kõik raha tagasi. Ta sai minu liigutusest aru ja jatkas:

„Armastan Teid ainuüksi.“

Ta haaras minu käest kinni.

Smestasin, et ta ära sõidab ja ei ütle, kuhu, kuigi ma seda olin küsinud. Kogu kafee, kõik inimesed keerlesid mu ümber.

— Nädala pärast olen tagasi, ütles ta ja tõusis üles.

Kuulsin, kuidas mulle ülempäälwija ütles: — Tähendab, Teie lahkute kahe nädala pärast!

Olgu! arwasin ma, mis see mulle korda läheb?

Nädala pärast tuleb ju Waldemar tagasi — tahtsin talle pead nikutada, kuid ta oli juba ära läinud.

Nädala pärast leidsin kodus kirja — tema poolt. Ta kirjutas täitsa peetunult; ta sõitnud kollasele daamile järgi, ütles, et ei suuda raha ära saada — ei ialgi, sest ta on puruhädas. Siis nimetas end alatuks hingeks, kuid alla kirjutas ta „kollase daami ori.“

Unistasin ja tundsin igatjust päewad ning ööd. Ma ei suutnud midagi teha. Nädala pärast kaotasin koha ja pidin teist otstima hakkama. Nändasin kogu päewa mööda igasugu kohwikuid ja wõõrastemaju, helistasin eraakorderitegi ukse taga; pakkusin igale poole oma tühjõudu; kuid mul polnud õnne. Silja õhtul oistin omale odawa hinaga kõik lehed ja hakkasin koju jõudes kuulutusi lugema. Mõtlesin: võib olla, arwasin, päästan weel enese kui ka Waldemari.

Eile õhtul lugesin ta nime kufagil lehes. Läksin kohe wälja ja käisin mööda tänawaid; jõudsin alles täna õösel koju. Võib olla, ma gassin ma kufagil trepil — seda ma ise ei mäleta.

Täna lugesin seda uuesti, kuid eile õhtul, kui ma koju tulin — lugesin seda kõige pealt. Nigistasin käsi. Võpuks istusin toolile. Lülki aja pärast lastusin põrandale ning tugesin wastu tooli. Taqusin peopesadega wastu põrandat ning mõtlesin. Võib olla, ei mõtelnud ma ka mitte midagi; kuid pea sumises otjas, nii et ma midagi ei tea. Peale seda kargasin ma wist püsti ning jooksin tänawale. Seal — murra peal — istus ju tuttav kerjus. andsin talle krossi ning laususin:

„See on hallis riides herralt.“

— Teie olete muidugi ta mõrsja?“ küsis kerjus.

Ma wastasin:

— Ei, olen ta leff:

Nändasin mööda tänawaid hommikuni, praegu aga lugesin sõnumi weel kord läbi.

Tema nimi oli Waldemar J.

Surm ja tütarlaps.

Saksa kirjaniit Manfred Ryber.

Kord elas üks tütarlaps, see oli alati väga üfisk. On isearalik laps, ütlesid suured, ja rumal ning ei jalli kära, ütlesid väikesed — ja sellepärast ei mänginud temaga keegi. Teie arvate nüüd kuidugi, et see väike tütarlapsel vägaw igaw ja kurb oli. Pjüt kurb oli see mõnikord juba, aga igaw ei olnud see jüguugi, sest tütarlaps ei tunnud iial igawust. Tema juurde tuli alati suur hulk mõtteid külla ja neid mõtteid nägi ta kõiki ja rääkis nendega, nagu oleksid nad kehakult tema ees seisnud. See oli keel ilma sõnadeta ja jeda keelt tunnewad kõik, kelle juurde mõtted külla tulewad.

Mõtted, mis tütarlapse juurde tulid, olid väga mitmesugused ja ka igauks isemoodi riides, kui jeda mõtetest üldse nii wõib ütelda. Nende hulgas oli kurbi hallis riides, rõõmsaid roosikarwa riides, millel kuldtähed peal, punaseid ja lustilikke, mis nagu moonutajid, ja siniseid, mis jutustajid muinasmuist ja mille silmad alati kufagile kaugusse wahtisid. Inimese ümbrus peab väga wainne olema, kui talle nii palju mõtteid külla tuleb. Sellepärast läks tütarlaps kõige parema meelega üfiskpäinis külla furnuaeda ja istus sinna haudade wahel juurte puude alla. Tütarlaps tundis kõiki neid haudu nime järele, ja tõesti imelik oli tähele panna, misjügujed mõtted kufagil hana juures külla tulid ja kus hana juures neid ei tulnud. Oli, nagu ei oleks neile seal dieti meeldinud. Spelik ja huwitaw oli jeeigi, mis mõtted ühe wõi teise hana juures külla tulles ütlesid. Mis nad ütlesid, polnud alati hauas peituwatele furnutele meelitaw, aga tütarlaps wõis sellest näha, misjüguuste haudade juures kõige parem oli istuda ja mõtetega juttu wõsta.

Kui wäike tütarlaps kord jälle furnuaias istus ja kirjuid küllaliski — mõtteid — wastu wõttis, seal lähemes talle haudade wahelt keegi, kel mustad riided seljas olid.

„Oled ja ka mõni mõte?“ küfisk tütarlaps. „Aga ja oled palju juurem mõtetest, mis mulle muidu küllas käiwad, ja oled nii ilus, kui ei ükski teine mõte.“

Jlus tulija, kel mustad riided seljas, istus tütarlapse kõrwale.

„Sa küfisk korruga liig palju. Olen küll mõte ja ometi ka jälle pjüt enam. Seda ei ole mul jüguugi kerge julle seletada. Muidu teeksin jeda heameelega.“

„Ara ennast minu pärast waewa,“ ütles tütarlaps; „ma ei tarwikjegi jind mõista; ilus on jind filmitjedagi. Aga heameelega tahaksin

teada, mis ju nimi on. Minu mõtted ütleswad mulle alati, mis nende nimi on, ja see on väga lustiline.“

„Mina olen Surm,“ wastas ilus küllaline ja waatas tütarlapsele väga lahkesti otja.

Surma peab usaldama, kui talle näkku waadatakse, sest surma jilmad olid head. Mijuguseid jilmi ei olnud tütarlaps weel näinud.

Tütarlaps ei kofkunud ka põrmugi. Ta ainult imestas ja oli küllatatud ja peaaegu otse rõõmustas, et nii rahulikult wõis Surma kõrwal istuda.

„Lead ja“, ütles ta, „see on naljakas, et kõik inimesjed hirmu tunnewad, kui jinuust räägimad, ja jina oled nii kena. Tahaksin jinuuga heameelega mängida. Muidu ei mängi minuga keegi.“

Ja Surm mängis tütarlappesega — nagu mängimad kaks last teineteisega, furnuaia roheliste aedade wahel.

„Teeme taewa ja maa,“ ütles tütarlaps, „arwatawasti oskad ja jeda ka. Taewa teeme walgetest ja maa mustdest kiwidest. Aga ja pead hoolega kiwe otjima.“

Surm otjisk wäikesed kiwid kofku ja nägi hoolega waewa, et tütarlaps rahul oleks.

„Nüüd on küllalt,“ ütles tütarlaps; „ma aga leian, et ja väga ilufastki oskad mängida. Kas tahad nüüd taewa teha ja mina maa, wõi wastuotja? Mulle on see ükskõik. Wõid ise walida, mis julle rohkem nalja teeb. Seks annan julle luba.“

„Ma tänan jind väga,“ ütles Surm, „aga waata, mina ei ole enam laps ja ei osta jüisk ka nii ehitada, nagu jeda lapsena osatakse. Jina oled ju alles laps ja ma arwan, jina teed oma taewa ja oma maa enesele ise. Aga jina tahan jind nende juures aidata.“

„See on jinuust ilus,“ ütles tütarlaps ja ehitas enesele oma taewa ja maa kirjudest kiwidest. Surm waatas pealt ja aitas teda selle juures.

„Nüüd pane tähele,“ ütles tütarlaps, „jind on taewas ja selles elab armas Jumal ja jind on maa ja jind elan mina. Nüüd pead jina ka elukoha jaama. Aga ma ei tea ju weel, kus ja elad?“

„Elan taewa ja maa wahel,“ ütles Surm, „jest ma pean ju inimestehinged maa pealt taewa juhtima.“

„Tõji,“ ütles tütarlaps, „siis saad elumaja, mis walgetest ja mustadest kividest koos seisab. Sest peab peen elumaja saama, küll näed.“

Surm rõõmustas ja waatas pealt, kui tütarlaps talle elumaja ehitas.

„Kuule,“ ütles tütarlaps, „ja ütlesid praegu, et inimestehingi maa pealt taewa juhatab. Jutusta mulle sellest midagi, kuidas ja seda teed — ja mispärast peame iidsje surema? Kas me ei võiks lihtsalt taewa jooksta?“

Kui tütarlaps seda küsis, kuulutasid õhtukellad õhtu tulekut.

„Kas kuuled kellade kõinat?“ küsis Surm. „Waata, inimeste hingedega on lugu just samajugune, kui kelladega. Iga inimesehing on kell ja kuuled teda helisewat, kui hoolega kuulad, rõõmsatel ja kurbadel tundidel. Mõne juures heliseb ta ainult weel õige nõrgalt ja siis on see tõesti väga paha. Kui mina näiid mõne inimese juurde tulen, siis kuulutab ta kellahing õhtut — ma riputan siis kella taewa ja seal heliseb ta edasi.“

„Kas ei helise nad seal kõik segamini?“ küsis tütarlaps. „See ei ole siis sugugi ilus, sest igaüks neist heliseb ju isemoodi. Armjale Jumalale ei tee see wististi vähematti lõbu neid alati kuulda.“

„See on tõsi küll,“ ütles Surm, „aga waata, kellahinged tulewad nii sagedasti maa peale tagasi ja walatakse nii kaua ümber, kuni neil kõigil oma õige heli on ja nad kõik kokku kõlawad. Niikaua aga pean ma inimesi maa pealt taewa kandma.“

„Sellest on mul sinu pärast väga kahju,“ ütles tütarlaps; „see on kahtlemata väga raske töö. Aga pane tähele, küll see paraneb ja siis pole sul enam midagi teha ja me mängime sinuga alati sama ilusasti koos, kui täna.“

Surm noogutas pead ja silmad wahtisid kaugele, kaugele, kaugele.

„Sinu elumaja on nüüd walmis,“ ütles tütarlaps, „kas ta pole väga ilus?“

„Wäga ilus,“ wastas Surm, „ja ma tänan sind ka. Aga aeg on juba hiline ja sa pead nüiid koju minema. Sinuga oli nii ilus mängida.“

Ja Surm andis tütarlapsese kätt.

„Head õhtut,“ ütles tütarlaps ja tegi kniksu. „Kas tuled mind weel kord waatama? Olen nii üksik.“

„Jah,“ wastas Surm lahkesti. „Tulen sind warsti waatama, sest et sa nii üksik oled.“

* * *

Warsti pärast seda jäi tütarlaps raskesti haigeks ja kõik inimesed arwasid, et ta peab ju-

rema. Nad olid kurbad, sest nende meelest oli see alati kurb, kui keegi suri ja eriti kui see mõni laps oli, kel elu alles ees seisis, nagu nad ütlesid. Aga see oli ju iseäralik laps, kellest suured aru ei saanud ja kellega nad mängida ei tahtnud. Lõpuks oli see nii paremgi.

Kui kellad õhtut kuulutasid, astus Surm tütarlapse juurde tuppa.

„See on sinust ilus, et mulle külla tuled,“ ütles tütarlaps.

„On õhtu,“ ütles Surm ja istus tütarlapse woodi äärele.

„Ja jah,“ ütles tütarlaps, „sellest jutustasid ja mulle ilusaid lugusid, kui üheskoos taewast ja maad ehitasime. Siis tulid wististi minu kellahinge järele. Loodetawasti heliseb see aga ka ilusasti, nii et armas Jumal selle üle ei wihasta.“

„Nad igatsewad taewas puhta kella järele,“ ütles Surm, „ja sellepärast palusid nad mind sinu juurde tulla.“

„Kas pean ma siis surema?“ küsis tütarlaps.

„Nii ei tarwitse ja seda sugugi nimetada,“ ütles Surm. „Waata, see on üsna lihtne: sinu ukse ees seisawad kaks inglit ja need juhatawad su siis taewasse armja Jumala juurde.“

„Aga ma ei näe inglit,“ ütles tütarlaps.

„Ma wõtan su kätte,“ ütles Surm, „siis näed inglid kohe.“

Nüiid wõttis Surm tütarlapse kätte ja kui see oli sündinud, siis nägi ta kaht särawat inglit, kel walged riided ja särawad tiivad, ja need inglid saatsid ta taewasse armja Jumala juurde. Tütarlapse kellahing aga helises ja seda oli kaua aega tagasi, et nii puhas kell ülewal õhtut oli kuulutanud.

Taewas oli kõik väga ilus ja seal ei olnud tütarlaps ka enam iseäralik laps, sest suured inglid mõistsid teda ja mängisid temaga. Ka armas Jumal oli väga rahul ja rõõmustas, et nii puhta kellahinge oli saanud. Tütarlaps leidis ainult selle kurwa olewat, et Surm oli pidanud maha maa peale jääma. Ta nägi teda furnuaias seisawat, kui kord alla waatas, ja siis noogutas tütarlaps talle pead.

„Kas kuuled, kui ma siit ülewal alla hüüan?“ küsis tütarlaps.

„Jah,“ wastas Surm, „ja sa ei tarwitse sugugi nii waljusti hüüda, sest taewas ja maa on nii ükssteije ligidal, nagu meie seda kividega mängides olime ja nagu meie siis taewa ja maa ehitasime.“

„See rõõmustab mind,“ ütles tütarlaps, „kahju ainult, et ma sinuga enam ei saa mängida. Nüiid ei mängi sinuga enam keegi. Üra selle üle kurtwasta. Kas kuuled?“

„See oli ilus, et minuga mängisid,“ ütles Surm, „kui ma kord kumaks jään, siis kuulen üleval sinu kellahinge helinat ja tunnen rõõmu, et minuga kord üks laps mängis.“

„Sah, tee seda,“ ütles tütarlaps, „ja ma

tahan sulle ka midagi imeilusat ütelda, mis suured inglid mulle jutustasid. Suured inglid ütlevad, kord tulla aeg, mil kõik kellahinged kofku kõlawad ja kõik inimesed Surmaga mängivad nagu lapsed.“

Sina oled wang.

Ameerika kirjanik G. Willcox.

Noores hinges uinuvad kõrgelelendavad püüded, armsad aated, ilusad ideaalid, see igatus midagi tublit kätte saada siin ilmas, mis ennast iga päew oma imedega meie filmade ees laiatub. Sigus on luuletajal, kes arvab, et iga laps hinges, mida usk, waimustus ja tung wabadusele toidawad, geenius uinub.

Ja teistest küljest on iga suur geenius oma rõõmsa, kindla lootusega ja oma muutmata idealismiga teatud mõttes laps.

Snimesesoo juuremale osale on ühispäinise lapsepõli lootuste, igatsuse ja auahnuse ajajärk. Neid omadusi ei ole elu peetumusel siis weel jahutada suutnud. Wanaduse kaafas käib rahulolemine sellega, mis elu pakub. Elu muutub lootusetaks nagu wangistatud linnu elu . . .

Ilma et ise seda õieti teaksite, elame meie kõik puuris. Meie teame, et me imederohkes ja ilurikkas maailmas elame; aga ainult väike osa saab meie seast sellest enam näha. Ja nendest, kel raha on palju reisirida, on ainult wähelel lahine pilk, mis neile kõigi imede kohta, mis nad näewad, õige arusaamise annab. Nad reisirivad ühest teise, aga ka nemad on waimu poolest oma eelarwamiste küttes kinni nagu linnukene puuris oma trelside küttes.

Puur, milles meie waim ennast näeb wangis olewat, on meie keha. Waim püüab lõpmatuft ära mõista, otstatuseft aru saada. Aga meie peaju ei ole oma ehituse poolest küllalt nii täielik, et sellesse piiramatusesse tungile järgneda.

Meie elame, püüame ja sureme wiimaks ise oma eelarwamiste ja puudulikkuse küttes.

See laps on kord linnupuuri ees seisnud ja mististi selle üle järele mõelnud, kas wangistatud linnukesel weel ta wabaduspäewad meeles on ja kas ta sinna tagasi ihkab.

Kas suudab wangistatud lõwi enesele weel neid kuuwalgeid õid meelde tuletada, mis ta siis nägi, kui kõrbes enesele saaki waritses?

Kas mõtleb wangistatud elewant weel nende päewade peale, mil ta palmipuumetsades, õhungalites ja jõe ääres rändas?

Ja õnnetu, wangistatud kottas, kes poole ni kinnipigistatud filmil kitsas puuris istub, kas on tal weel meeles järjend mägestiku seinad ja sügawad kuristikud ning orud seal wähel?

Rahjud arvawad, et loomad ainult filmapilkliki muljeid tunnewad ning wastu wõtawad ja et neil minewiku mälestusi ei ole.

Wõib olla, ehk on see enam-wähem õige. Aga iga looma juures wõib tähele panna, et ta, mida enam ta wangis istub, seda enam oma julgust kaotab ja wiimaks muutub, kuni ta wiimaks oma saatusega täiesti ükskõikset rahul olema lepib.

*

On sulle wangistatud loomade puuride ees ial mõttesse tulnud, et ka sina puuris elad, oma olude puuris, kust ja wälja ei pääse ja mis ju püüetele kitsad piirid paneb? Nagu me wangistatud loomade oluforda tähele paneme, niisama wõime ka seda waimlist wangistust tähele panna, milles me ise elame.

Snimest tema waimlises sulajepõlwes, tema kitsalt piiratud wõimise ja tahtmisega ja tema kitsendatud wõimalustega, mis ta kõige paremad lootused ja püüded luhta ajawad, tuleb enam kahetseda kui wangistatud kottast.

Kottas ehk mäletab weel oma endist elu ja endist wabadust.

Meie, inimesed, aga ei tea, kust me tuleme. Kas on meil ka endine elu olnud? Meie ei tea sellest midagi ja püüame mõtteteadusliste spekulatsioonide waral oma teadmise puudulikkuseft üle saada. Meie püüame endid tihti peale trööstida.

Ja kui meil täielik waimline wabadus oleks, siis ei tea meie, kuidas me seda tarwitaksime.

Kui kottas wabaks saaks, püüaks ta teed mägestikku jälle leida.

Kui lõwi wabaks saaks, hakkaks ta enesele kõrbes jälle saaki waritsema, nagu ta seda waremalt on teinud.

Meie waeft inimesed aga, kes me oma eelarwamiste kitsas puuris elame, ei tea seda-

gi, mis me oma piiramata waimuvabadusega tegema hakkasime, kui ta kätte saaksime.

*

Oma imetaoliktult kofkupandud meelepidamise- ja mõtlemisaparaadist — peaaegu ta miljonite rakkude ning kambrikestega — tarvitame ainult pisikest osa. Kõik muu jääb tarvitamata ja kõduneb.

Waimlikult liigume meie niisama kitsas puuris kui wangistatud lõwi, kes raudwarbade wahel siia ja sinna sammub.

Wiekümneaastafelt ja rikaste kogemustega, mida ta sinnamaani kogunud, peaks inime ne oma waimuelu õieti alles algama ja maailmast paremini aru saama õppima. Aga enamjagu inimest on sinnamaani oma igapäewase elu ja kõigewägewa harjumise läbi nii ära nürinenud, et nende ideaalsed püüded ja igatus endid ainult weel kitsastes piirides liigutawad.

*

Tallinnas elab enam kui 125.000 elaniku. Aga kuipaljud nendest on iial päikesetõusu näinud? Kuipaljud nendest pööravad oma filmad tähtedega kaetud taewa poole ja teawad, kui wäike nähtawate tähtede arv on lõpmata taewalaotuses leiduwate tähtede hulga kõrwal? Kuipaljud linnaelanikud pööravad oma tähele-

panemist muu peale kui oma kirjutusepuldi, restoraani, kodu ja teiste igapäewase elu aime te peale?

*

Nooruses peefawad meie waimu tiitwad karsitult meie puuri tressid. Mida rohkem me wananeme, seda rahulikumaks ja ükskõiksemaks me jääme; seda enam unustame ära oma tungi wabaduse ja iseseiswuse järele. Võib olla ainult ükskord saja aasta sees suudab ühe inimese waim ennaft jellest wangikojast wabastada ja waimlisi tegusid teha, mis inimesefugu jälle kõrgemale astmele tõstawad.

Kaugelt suurem osa inimest saadab oma elu kõigewägewama harjumuse nõiduses mööda: noores eas täis lootust ja waimustust; wanas eas ükskõiksed ja lootusetad. Nad surewad wiimaks ja saawad siis oma waimlijest puurist wabaks.

Loodame, et pärast maapealset surma meie waim ja hing tõesti eluaegjelt wangipõlwest pääsewad.

Wähemalt katsume selle demoraliseeriva mõju wastu mõidelda, mida maie elu ajal eelarwamiiste kitsas wangikoda meie peale atwadab. Võib olla, ehk ei jõua meie omas waimlises püüdes taugale. Aga juba mõitlus edu eest ja aadete ning ideaalide poole püüdmine teeb meie elu paremaks.

Seategija.

Inglise kirjanik Oscar Wilde.

Siis oli õine aeg ja ta oli üksi.

Nähes kauguses ümarikku linna kontuuri, ligines ta sellele.

Jõudes ligemale, kuulis ta linnas inimkonna lõbusaid jala-astumisi, suude naeru — rõõmsat kõrwulustawat kära, mida sünnitas mäss. Ta koputas wärawale, ning tõesti wärawawaht awas ta temale wärawa.

Ta jõudis ühe maja ette, mis oli ehitatud marmorist. Kunstlikud marmorisambad kandsid katust. Sammasteel ripnesid ilustused, ja sees ning väljaspool sambaid põlesid seedri-puutuled. Ta astus majja.

Jõudes gravüüride ja jassma saakidest läbi pidusaali, nägi ta diivanil, mis kaetud oli meripurpuriga, lamamas inimest, kelle juuksed olid kroonitud punaste roosidega ja kelle huuled olid punased wiinast.

Ta ligines temale ja puudutas teda õlast ning küsis: „Mispärast elad ja niiviisi?“

Noormees pööras end ümber ja tundis ta

ära ning wastas: „kuid ma olin ju kord pidalitõbine, ja sina tegid mind terweks. Kuidas peaksin ma siis weel elama?“

Ta lahkus majast, minnes tagasi tänawale. Wähe aja pärast nägi ta ühte, kelle nägu oli ilusaks wärwitud ja kelle jalad olid kingatud pärlitesse. Teda jälgis hiilides, kui jahimees saaki, üks noormees, kes kahewärwilist kuube kandis. Näiud oli naisterahwa nägu ilus kui mõne ebajumala pale, ja noormehe filmad hiilgasid waimustuses.

Ta ligines warsti ja puudutas nooremehe kätt ning küsis: „mispärast waatad ja seda naist sõarajel pilgul?“

Noormees pööras end ja tundis ta ära ning wastas: „kuid ma olin ju kord pime, ja sina tegid mind jälle nägijaks. Mida peaksin ma siis weel vaatama?“

Siis jookkis ta wärwitud näoga naise ligi ja puudutas ka teda ning küsis: „kas ei ole ilmas teist teed käimiseks, et päägeda patuteelt?“

Ra naine pööras end ümber ja tundis ta ära ning vastas: „kuid ja andsid ju minule mu patud andeks, ja see tee, mida mööda ma käin, on magus.“

Ta põgenes wälja linnast.

Jõudes kaugemale nägi ta tee-ääres ühte

nutwat noortmeest istuwat. Ta astus liigemale ja puudutas ta pikki lotte ning küsis: „Miks nutad, noormees?“

Noormees vastas: „Kuid ma olin ju kord surunud ja sina äratasid mind jälle ellu. Mida peaksin ma siis veel tegema, kui mitte nutma?“

Kui mina kuningas oleksin!

Inglise kirjaniku Justin Huntly Mc. Carthy romaan.

6

Me teame, et Willon sama tubli oli riigimehena, kui sõjamehena. Tal oli osatvust kõikide südameid võita. Esiti käideti ta kätte vastumeelselt, aga hiljem käideti neid waimustusega, sama waimustusega kui kord Orleansi neitsi kätte.

Willon etendas aga oma kaht osa nii osawasti, et üldjusele paistis, nagu mängiks ta ainult üht osa — toreda, hiilgama kojafondse osa. Kui olid ta hommikutunnid käidetud nõupidamistega kuningaga ja selle kindralitega, kui olid ta ennelõunad käidetud määrustega, päewafäskidega ja teadaandmistega, mille kõigi otstarwe oli rahwa koormat kergendada, siis saatis ta oma õhtupoolikud ja õhtud, isegi ühe osa wõdest, mööda hiilgawatel pidudel. Wõbu järgnes lõbule, pidu peole, tantsumpidu tantsumpeole, fööming föömingule, — üks pidu teisest ifka toredam.

Selle osa oma elust seadis krahw de Montcorbier eriti walgusesse, ja nimelt kindla kalwatusega. Tema saadikud lahkusid Pariisist ja läksid ülejookstutena Burgundi hertsogi sõjawäkke, üteldes, et nad kuningas kadunud asjaga ei tahta midagi tegemist teha.

Nõid need inimesed jutustasid uskuwale waenlasele üht ja sama lugu: et kuningas uus nõuandja olla pillaja ja narr, kel muud eluotstarwet ei olla, kui luuletada, kannelt kõlilitada, peekrid tühjendada ja tantjul naiste käsi pigistada.

See kõik awalbas Burgundi hertsogi peale Willoni poolt soowitud mõju ja tõi tagajärjed, millest jälle enam teame, kuna Dom Gregory teated Willoni imenäda la seitsmendal päewal jälle edasi lähewad.

Dom Gregorylt, kel sellest hoolimata, et ta munk oli, ometi näib olnud olewat patune arusaamine armastajate salateedest, kuuleme, et sõprus selle seitsme päewa jooksul Willoni ja Katharine wahel rõõmustawal wiisil kaswas ja ilusaks, suureks fireks kujunes, mida terwe kuningakoda hulgiga, messire Noel le Solys aga kaswama wihasa jälgis.

Näib aga, et meister Willon vähemaltki katset ei teinud neiu le otsekohe oma armastust awalbada wõi põhjendadagi, kui kõrges hinnas ta Katharine jūdames seisis, enne kui otjastawal wiimjel päewal, mil tal wõimalik oli oma pääsmist kindlustada. Wõib olla, et ta kartis liig warajase julgemise läbi kõik kaotada, wõib olla aga ka, et ta walitjuse wiimne filmapill pidi kõige ilusamaks ja armisamaks jaama — igatahes liikkas ta otjastawa filmapilgu edasi.

9.

„Kui ma homme sureksin!“

Willoni imenäda la seismes päew oli kõigist kõige toredam ja kõige juurepäralisem. Hiilgawilis juunikuu ei olnud maailmale paremat päewa annetatud ja toredamat kaunidust ei olnud ta uue sõjawägede ülemjuhataja hiilgewalitsus kuningakojale ja kodanikkudele weel toonud. Wõidumängud, rahwajõetmised, weini jagawad laewud, fantastilised rongikäigud grotesk tantsumud — lühidalt, kõike lõbu ja nalja, mis wiie-teisikümneendal aastajal inimesi waimustas, oli pillawas külluses pakutud, et Pariisi kodanikkude kogu meelitada ja nende südameid võita.

Kõige krooniks pidi aga jaama Itaalia nõukattepidu, mida sõjawägede ülemjuhataja kuningaga loaga kojajelitskonnale kuningas roostitaks tahtis anda. See joomastaw lõbu pidi päikse loojaminekul algama ja kõik üle lõbma, mis süa-maani toreduse, rikkuse ja pillawa wõõraste wastuwõtlikkuse poolest oli pakutud.

Pisut aega enne päikse loojaminekut istus Willon kuningas kõrwal wana suure torni ühes wäikeses toas, kust kuningas nii heameelega teawatahtede liikumist filmitses. Nende wastas seisid kolm kuningas kõige ustatamamat sõjawäejuhatajat: krahw du Lau, krahw Poncet de Niviere ja krahw Nantoillet. Herrade wahel laual seisis Pariisi ümbruskonna suur kaart.

Willon oli juba kuningase ja ta nõuandjatele oma plaani seletanud, mille teostamist wa-

ja oli tänase suurepärase peo läbi varjata. Nüüd tähendas ta sõrmega kaardi ühele kohale, mis temale criti tuttav koht oli — wäike kuristik kes mägestikku. Seal oli ta lapsena tihti põõslikelised noppinud ja mänginud ja ennaft peitnud; seal oli ta unistanud, et ta on juur rööwel wõi juur kindral wõi muinasjutulik kuningapöeg wõi midagi neist, keda lapsed oma mängudes armastawad kujutada.

„Kui meil korda läheb, majesteet, burgund-lasi süia kuristikku meelitada“, ütles Willon, „siis oleme wõitnud. Ulewäl mäe taha wõib lahedaasti tuhat meest ära peita.“

Poncet de Riviere küsis:

„Kas tunnete seda kohta hästi?“

„Wäga hästi“, kinnitas Willon. „Seal käisin ma, kui koolist ära jäin, ise weel waewalt mõõga pikkune olles.“

„Nagu mees, kes iga sõna enne wäljendamist kaalub, ütles Nantoiilet:

„See kawatus näib olewat läbiwiidaw, majesteet!“

„Kalljate wäbandusega waatas Willon kaardilt üles ja ütles:

„Teie arwate mind muidugi wiletsaks soldatiks, aga ma olen kogu elu aeg strateegiat harastanud.“

Du Lau seletas kiitwalt:

„Krahw, Teie seletate ja weenustate kui wana meeraan!“

Rõõmustades kiituse üle, pööras Willon kuningaga poole:

„Majesteet, ma lasstin wäljas juba jutu laiali lenda, et kuningas täna siin pidu peab. Kuna Burgundi hertsog rjub, et me juomapidu peame, wõtame St. Antoni wärawast ette kalalekippumise waenlase peale. Sobuste labjad mässtitakse nartjudeesse, mõõgad ei kõriše, wäljad ei kirjise. Nagu warjud hiilme läbi õõ. Ristteel teeb meist üks wäike osa wälise paistekalalekippumise waenlase pahemale tiiwale, annab aga kohe taganemismärki. See meelitab waenlase meid taga ajama, ja sel kombel kufub ta meie lõksu ja jookseb, kuidas loodan, hukatusse. Kella üheksani, mu herrad, elage hästi!“

Lahkumise märgiks liigutas ta kätt, ja kolm ohwitseri lahkusid.

Reedtreppi mööda alla minnes ütles du Lau teistele:

„Ma ei tea, mis teie tunnete, aga mina armastan seda õnnelikku sündamest!“

Nantoiilet wastas südamlisult:

„Zumal teab, kust ta tuleb ja kuhu läheb, aga mina ratsutaksin tema jeltis maailma otja!“

„Minu isa,“ tähendas Poncet de Riviere, „jutustas mulle tihti Orleani neitsist ja tema wõimust tugewate, waprata meeste üle. Willon

on wistiski tema wõrest, sest ta wõidab mu wastu minu tahtmisel!“

Kui nende sammude müdin trepil kustus, ütles Willon kuningale:

„Kui Burgundi hertsog minu silmusesse kufub, ülistatakse mind kui suurt wäepealikut ja ometi pole ma muud teinud, kui meelde tuletanud aega, kus ma lapsena tihti mängisin. Kui imelik, et nüüd ühe wulitsapoiist mänguplatš peab kuulsuse Golgataks saama!“

Kalljates patjutas kuningas temale õlale:

„Kust oled ja siis oma tarkuse wõtnud?“

„Duhtalainud lootuste koolist. Tšegi kui ma weel olin, mis olin, olen ikka uskunud, et see muul keha Rooma waimule kestaks on. Minu luulewõim lasks mind tõepoolest olimpilissi unistusi näha — ja nüüd on unenägu tõeks saanud!“

„Oled imeistamiswäert inimene! Ühe nädaiga oled mu rahwale armamaks teinud, kui ma jeda ise troonileastumisest saadik olen juutnud. Kojas, sõjawäes ja nõukogus: igal pool leitakse, et sa ijeäralik juurus oled!“

„Olen tõusnud rahwa keskel ja tean, mis rahwale waja on. Weel nädal aega tagasi olid head Pariisi kodanikud äraandliku meelega. Ma kaotasin weinimaksu, ja nüüd plaksutawad nad käsi ja hüüawad rõõmasti:

„Zumal kaitsku meie kuningat Ludwigit!“

Weel nädala eest olid Teie sõdurid mässumeelsed, sest et neile pahasti süüa anti, neid pahasti kaeti ja neile pahasti palka maksti. Mina toitsin neid hästi, riietasin neid soojasti, maksin neile palga wälja, ja nüüd lähewad minuga ijeegi pörgusje, kui neile sellejuures marsši wi-
listan!“

„Nga wäheajal wäheneb kiw sinu kellas. Kas kaotad julguse? Kas hakkab su süda aeglasemalt põksuma?“

„Mitte juguqi! Nga kannatafin wälja ülekolimise kõrtkist paleesse ja olen oma koha täitnud. Tšegi kui pahemast kõige pahem tuleb, wõin ometi ühes surewa Cäsariga ütelda: „Plaksutage mulle kiitust!“

Kuningas hirwitas pilkawalt ja kraafus:

„Kas tuleb siis pahemast kõige pahem? Kuidas on luugu sinu ja Katharine wabel?“

Naeratus mängis Willoni huultel, kui ta wastas:

„Majesteet, ükski tark mees ei wõi ial tõendada, et ta ühe naise südant tunneb?“

„Nga kui see sul luhta läheb?“ küsis Ludwig.

Willoni naeratus omas filosoofilise ilme. Südame põhjas oli ta täis lootust ja kindlust, aga ta wäljendas jeda ettewaatlikult:

„Noh, siis olen homme õhul, kui kuu tõuseb, rahule jõudnud. Nga igatahes olete mulle kinfunud kuningliku nädala ja mina olen temast

tas terwitusi keeles, millest oleks arvata võidud, et seda keegi ei osanud, kes siin kuninga aias jalutas. Sellegipärast kajasid need hääled Billoni kõrnu tuttawalt, sest see oli murrat, mida „konnakarvide wendluse“ liikmed omawahel tarwitafid.

Esimene rändaja küsis teiselt:

„Mis ja oma rändajatastkus kannab?“

Ja teine wastas:

„Konnakarpi“.

Jälle küsis esimene:

„Ja mis ja kannab käes?“

Ja teine wastas:

„Tükilest terast“.

Esimene küsis edasi:

„Tahad ja kuninga terwiseks juua?“

Ruttu ja otjustawalt tuli teise wastus:

„Burgundi kannust“.

Selle järele lastusid rändajad ja olid peaigi rahwanurdu kadunud.

Billoni uudishimu oli äratatud.

„Kuidas on see võimalik“, küsis ta eneselt, „et inimesed, kes „imedeäue“ kelmikeelt räägivad, kuninga roostaeda pidule tulewad?“

Ta katsus rändajaid jälle leida, aga kõik ta waew oli asjata. Edasi-tagasi jalutamine wiis ta terrassi jalale Paani kuhu juurde tagasi.

Siin ei olnud inimesi, wool oli kufagile mujale wooganud. Marmoriringil seisis kannel. Billon istus, wõttis kandle ja lastis sõrmed keeltest üle libiseda. Niikui kuulis ta lergeid sanne ja kõige magusamat häält maailmas — preili Katharine häält. Katharinele järgnes terve hulk daame, ja Katharine ütles:

„Nende daamide nimel on mul au Teilt midagi paluda“.

Billon kummardas siigawasti.

„Mu sõrwad on ainult sõnakuulmine ja mu sõda ainult austus“, ütles ta.

„Teie olete luuletaja, krahw“, ütles Katharine, „ja täna on meil õhtu, mis luuletajale wõib meeldida. Tõhke meele it's luuletus, mis tänase suweõhtu wääriline on“.

Kerge ohke tõstis Billoni rinda.

„Ükski luuletus, mis iial luuletatakse, ei ole suwise päikesekiire ega ka suwise kuwaiste wääriline. Aga ma olen kaua Provences elanud, kus igamees õppik on, ja seal on mulle improviseerimise palawik külge hakanud. Millist ma pean luuletama?“

Maerdes tähendas Katharine ümberringi seiswatele daamidele.

„Teie palujad on daamid! Nii siis ei paremast ega pahemast kui armastujest!“

„Maailma koorma“, ütles Billon. „Ohka, mu kannel, ohka!“

Kergesti libisesid ta sõrmed üle kandlekeelte ja meelitasid sealt wälja waitjesti kõlawad, kaebawad, õrnad toonid; siis hakkas ta, ainult aegajalt nõnda tooni lüües, pikkamisi rääkima:

„Kas tunned õnnelikku maad, kus weel Apollot näha saad?“

Kus õrn Diana oru sees

on jälle armsa jalge ees?

Kus Weenus armastuses keeb,

Paan wõjas paha nalja teeb?

Kus jäänud on eilsed jumalad,

mis kadusid kui humalad?

Oh kuhu jäänud see haud on siis,

kus wangis on Semiramis?

Kus wiibib küll Cäsari põrm

ja Kleopatra juuks ning sõrm?

Kus Aleksandri julgus weel

ja Punahabe kindel meel?

Kõik kadunud kui unepilt,

mis leida pole kufagilt!

Kus kuningate suudlus-tuju?

Kus Pöryne kena, tore kuhu?

Kus kaduneb Kassandra keha?

Mis wõeti Dido tuhast teha?

Kus jäänud on küll hell Lomyris?

Kas tema haual õitseb iiris?

Kus jäänud on kõik eilsed neid

ja nende armastajad peidus?“

Kõik armastajad ilusad

müüd haudades, mis wilusad!

Nii noorelt kahwatas neil jumä —

oh kuhu jäänud eilne lumi?!”

Wäike jalk, kellele ta rääkinud, wiibis silmapilgu ärdas waituses.

Katharine silmad järasid kui tähed suwetaewas, ja ta proleldi awatud huuled tuletasid Billonile meelde küpsset granaatõuna; neiu hing rändas õndsate saarel ühes armastajapaaridega, kelle auks ja kiituseks Billon laulnud.

Billon ise lahendas ärda helewuse naljaga.

„Kallid daamid“, ütles ta, „minu laul on lauldud. Urge olge nii kurwad, sest uskuge mind: aasta pärast tuleb uus lumi ja katub walgest ja kergelt surmud armastajate hauad. Eile on surmud, ja homme ei tule iial“.

Ta puges wargelt Katharine juurde ja sõjastas neile kõrwa:

„Sellegipärast elame ja armastame täna!“

Luistustemaalt alla maa peale tõmmatud,

heitus neiu ja waatas temale näkku. Willon aga pööras teiste poole ja ütles:

„Jusjad daamid, kas ei läheks me juurde jaali ja waataks Jtaalia weiberdajaid?“

Daamid piirajid ta ümber ja tänasid teda laulu eest, siis lehvijid nad nagu kergetiivulised, kirjult järavad linnud kooft laiali ja rutasid terraszi trepist üles.

Sel ajal tuli lõhnawast roosiaiaft nähtawale üks usurändaja, kes, kahewahel olles, kuhu minna, filmapilgu wiimistas, enne kui üle kuupaisteje muru sammus. Ta märkas Katharinet, kes warjus seisjäs, alles, kui temaga ju peaaegu kokku põrkas. Siis waatas ta neiuile näkku ja kadus poollämbunud hiiudega kiiresti pimedasfe.

Katharine juust tuli kiljatus ja ta jooksis Willoni juurde, kes trepjalal teda ootas.

„Krahw“, ütles neiu, „see maskeraad paneb inimese waimie nägema! Wõiksin wanda, et mulle praegu ühe usurändaja mütu alt Thibaut de Mussygny filmad tarretult otja mahitiid!“

Willoni otjaesine läks kipro.

„Nietu ilmutus, sest räägitakse, et ta burguimlaste laagris furnud olla!“

Katharine wabises öuduses.

„Olen teda alati wihanud ja kartnud. Lootuslikult ei hakka ta, kui furnud on, siin ümber hulluma. Oh, täna õhtu suriseb mu peas nagu mõni kõrgelt hääldatud kannel.“

„Ei tarwitse täna millegi paha peale mõtelda, eks ole?“ palus Willon. „Kas tahate näitlejaid näha?“

Katharine raputas pead.

„Ei, mu meeoleu on niifugune, et armastan kuu- kui kiiinlawalugust.“

Waikeides silmitses Willon teda, ja sel sekundipikufel waikefufel oli mõlematele tundide tähendus. Mõlemate jädamed olid täidetud öudfate lootustega ja õnnestawate mõtetega.

„Tõhin ma teilt midagi küsida?“ ütles Willon

„Muidugi!“ wastas neiu.

„Kas olete minuga rahul?“

„Te olete palju teinud.“

„Mul on weel enam teha. Seitse päewa olen ma suurufega mõidelnud nagu Jakob wõitles inglisa; olen kuningate teinud rahwale armjaks, paritslajed kuningale truuts ja sõjawäe kindlaks...“

„Miks peidate ennast siis siia, kui koda-kondsed pidu peawad ja daamid tantfivad?“

Uhtufes paisuwal häälel wastas Willon:

„Seft et Burgundi hertsog pidi armama, kuningate armualune on narr ja kuningate majapidamine päris orgia, kus kuningate au kaob

nagu pärlid äädikas. Aga meie mõõgad on weinis hääle seatud ja teritatud, et nad wõiks mängida helisewat tantsumuusikat — weel täna õhtul ratsutame!“

Neiu ohkas.

„Oh et ka mina mees oleksin ja Teiega ühes wõiksin ratsutada!“

Willon astus tema ligidale ja waatas neiuile kindlasti silma.

„Mina ratsutan Teie auts. Täewas on minu wastu lahke olnud ja ma teenin Teid, kuna ma Prantsusmaad teenin. Wõib olla, ehk teenin ma mõlemaid täna wiimast korda.“

„Wiimast korda?“ kordas neiu.

„Just nii, ilus näff Kaja. Laternad seal kaulgel manitsewad mind, et ma homme wõin surra. Kui päike jälle tõuseb, näeb nii mõnigi meist wiimast und — wõib olla, et olen minagi nende hulgas, kes raskesti magawad.“

„No jah, Teie wõite ju langeda kuningate ja ifamaa eest, aga ka mina wõin surra, mina, kes oma toas istun ja keda mure piinab.“

„Kelle pärast?“

„Seda ütlen Teile homme.“

Õrnasti wõttis Willon neiu käest kinni ja tähendas kuupaistest heledasti walgustatud wanaduseft halli torni peale, millesje lõigatud tiwi pealt selgesti filma paistis:

„Dum Spectas, Fugit Hora, Carpe Diem.“

„Praegune filmapilk on kõige parem aeg. See päiksetell on tarkadest kõige targem.“

Ja ruttu tõltis ta wana salmi ümber:

„Pea meeles, et ei wiibi tund, seepärast päewa kasuta!

Jääb päike, aga aeg see kaob meil edasi, ei ial tagasi!“

Katharine katsus naerda.

„See tarkus oli juba siis wana, kui Moa omas laewas üle mete purjetas“, ütles ta ja taganes pisut eemale.

Aga Willon läks talle järele.

„Olgu homsel päewal ise oma häda ja ise oma lugu jutustada. Täna on mul tunne nagu õnnelikul lapsel muinasmaal. Täna õhtul oleme surematud, Teie ja mina, ja rändame igawesti ja alati tundeta tähtede all siin haljas aias, hingame sisse roosilõhnaga täidetud õhku ja katsume maailmas mõistatuft uuri-da.“

„Homme wõite ütelda, mis tahate“, sõjistas neiu, aga sellega ei leppinud Willon.

„Oh ei! Homme olen ma surrukaine ja täna õhtul olen ma jumalikult joobnud — joobnud täheweiniuft, lille- ja lauluweiniuft. Tähed põletawad mu peaju, roosid kriimustawad mu liha, laulud teewad mu hinge sega-

jeis. Täna õhtul mõiksin ma, kui julgelt, oma südant tähele puistata“.

Nii taja, et ainult armastaja kõrvad seda mõisid kuulda, ütles neiu:

„Ka täna mõite ütelda, mis tahate!“

Billon surus käe südamete peale, nagu olks ta südant wägisi tahtnud riimas hoida.

„Kui ma homme peaksin surema, siis ütlesin Teile täna õhtul: Ma armastan Teid! See sõna on kerge ütelda, aga ometi wäriseb mu süda, kuna ma seda ütlen, sest see kõlab nii kõwasti ja wägewasti kui saatuse otsus. Inimesed on niisugused jöledad, et neil ainult see üks sõna on tuhandete tunnete tarwis ja nad waele sõna armastus kõiksuguse igapäewaseks tööks peawad alandama. Aga mina peaksin seda pühaks, et sellega toita leeki, mis taewas mõnikord südamet põlema süttab ühe teise auks ja palwetamiseks. Sial pole ma teadnud, mis armastus on, kuni ma ühel ilusal juunikuu hommikul esimest korda nägin ühe teatud neiu nägu, ja selles teadmises sulas mu südamete koor. Jumal minus ärkas Jumalat teretama, mis Teie filmist järeas. Ma armastan Teid! Seda ütlesin ma, kui homme peaksin surema!“

Müüd seisis ta just neiu kõrwal, filmi filmi wastu. Otseselt wastas neiu:

„Kui Teie peaksite homme surema, siis ütlesin Teile täna õhtul: naine mõib meest armastada, sest et ta wapper on, wõi kuu poolst ilus wõi tark wõi hea — tuhandel ja weel kord tuhandel põhjusel. Aga kõige parem põhjus üht meest armastada on naisele, et teda armastab, ilma teadmata ja mõistufeta, sest et taewas seda nii on tahtnud, et ta tahtmine maa peal käidetakse, ja et mehe käel õige suurus on neiu südant igawesti hoida“.

Armastajate käed hoidfid üksteisest kõwasti kinni ja nende huuled olid juba üksteist leidmas. Aga jumal Paan naeratas ja pilkas, sest ta teadis küll, et armastajate huuled mõnikord ometi kofku ei puutu, olgugi, et nad ainult roosilehe laiuselt üksteisest weel eemal seisawad.

„Katharine“, jostistas Billon ja tõmbas neiu lähemale. Armastus, õnn, elukäik ajas neiu tema käte wahel kuni pühadus.

Wallatud õnneft, mis nii äkitselt nende peale tulnud, ei pannud armastajad tähele samme, mis neile terrasilt lähenesid, ja kohkufid alles kaugele, kui Noel le Solys hääl kostis.

„Kuhu on jäänud eilne lumi?“ ütles Noel, kui trepist alla nende juurde astus.

Wihha mõllas Billoni südamet, aga ta waltjes oma üle ja karistas ehitajat põlgufega.

„Sealt tuleb Teie walget ja punast kirja jütikas“, ütles ta Katharinele. Siis tegi ta, Noeli poole pöördes, põlgliku, tõrjuwa käelikutufe ja laulis:

„Lenda, lenda lepatriinu —
kaugele jää tuhat tiinu!
Lenda, lenda lepatriinu!“

Noeli roosikas nägu läks tulipunafeks ja ta hästirawitsetud walge käsi kahmas mõõga järele. Julgust sel ehitud mehiksel oli ja heameelega oleks ta kahewõitlufe tekitanud, aga sellegipärast surus ta oma wiha maha ja ütles ainult:

„Herra, igal sündjamaal ajal olen walmis Teile mõõgaga ja sõnaga wastu hakkama, müüd aga olen ma siin selle daami poolt mulle lubatud kofkufamufe pärast!“

Billon pilkas ta ähwardust:

„Sumbutage mehejulgust, mis Teie julgerinda paisutab, et Teie hädaõhtu ei jatu, et daami ees peate mõõgawat kõwi etendama“.

Mehed seifid wastamisi, filmi filmi ees, nagu äritatud koerad, kes iga filmapilt walmis on üksteisele kõri kallale kargama.

Katharine tõmbas oma käe Billoni kajuwarrelt tagasi.

„Krahw“, jostistas ta, „ta piinas mind kofkufamufega. Ma räägin Teiega weel, enne kui teele lähete“.

„Me läheme kell üheksa teele“, wastas Billon taja, „ärge seda unustage!“

Siis waatas ta Noeli peale ja jättas waljumal toonil:

„Seni sean oma testamendi kofku ja — et järelikmale mõistatust üles anda — päreandan tuhandetele eimibagitele tuhandes tühised asjad. Ka Teie peate minu meelefuurust kiitma, messire Noel!“

Ja siis hakkas ta pillawalt dellameerima:

„Plus Noel peab saama ka päreandufe nii ilusa:
nendelt, kel oli armas ta,
laewa, mis ilma tüüriga,
tänawa ilma majata,
tupe, mis ilma mõõgata,
kella ilma näitajata,
raamatu ilma sõnata,
pärja ilma lehtedeta,
woodi ilma linata,
laua ilma toiduta,
kuljufe ilma kõrata,
sae ilma hammasteta —
et selgetks saaks kõige ilma ees,
et tema on tõesti tühine mees!“

Olgu kehitades pööras Noel temale selja. Kuigi ta jüda täis oli, tahtis ta ometi rahulikult jääda.

„Ja minule ei päranda Teie midagi?“ sõistas Katharine.

Ja Willon vastas:

„Nüüd ja igawesti oma südame südame!“

Nende sõnadega pööras ta ümber ja kadus roostiaia õõsistele teedele.

Kõrgilt pööras Katharine Noeli poole ja küsis:

„Koh?“

„Mõnest ajast saadik pean Teid alati otsima ja leian Teid raskesti“, kurtis Noel.

Katharine raputas pead, nii et ta patjid wärijesid nagu lehed kuupaistel.

„Nii wanaks ei ole maailm weel läinud, et naised juba kosjateel peamad käima.“

„Teie ei ole minu wastu enam lahke“, kurtis Noel, „sellest saadik, kui see hulguks kõige kõrgemal kohal narri osa etendab.“

„Ma wihtan Teid sellepärast, et teda tahtlustate, aga minu armastust. Te sellega ei wõida.“

Noel mõttis sellest sõnast kinni.

„Kord armastajate mind“, tähendas ta.

Kaastundlikult raputas neiu pead.

„Me pildujime suuri sõnu nagu lapsed pilluwad kiruid pallje. Aga kerge on ja mõnikord ka mõnus ütelda: „ma armastan sind!“ aga kirjud pallid weerewad nurka ja lapsed unustawad nad ära, kui lapsea päewad kaowad.“

Lein ja kibeus tuhmendasid Noeli filedat nägu.

„Nii siis olete minust nii ütelda „üle kaswanud?“ küsis ta.

Katharine taganes, kuni lai kuu kiir nende wahele ulatas, ja ütles:

„Weel nädala eest oli mu jüda lillepunga jarnat — nüüd on ta õitsma hakanud!“

Kärjikut lõi Noel kättega läbi õhu.

„Sumal olgu meie armuline! Mis wõib siis see inimene teha, mida minagi ei wõiks. Oskab ta paremini hobust taltjutada wõi kulli üles jaata? On tal terawam mõõt wõi mängib ta paremini kannelt? Oskab ta paremini tantšida? Mind laua alla juua? Oskab ta daamide wastu armastuswäärilijem olla, wõi on ta parem sõjamees? Ei, ei, tuhat korda ei! Ja nüüd peaksin ussuma, et ta paremini oskab armastada, nii et mind wõib kowaldada.“

Sõnawahetusest tüdinunud, hakkas Katharine palee poole wiivat treppi mööda üles minema. Üles minnes ütles ta rahulikult:

„Kui kuningakotta mees ilmub, on ka julit naine olla. Seda jaate ühel päewal märkama, messire Noel, kui olete meheks jaanud.“

Noel wastas ärewalt:

„See ei ole kellegi juur kuuljustiitel, kui keegi kuninga armualune on. Ka need mehed, kes endid ette ei topi, oskawad palju teha. Wana armastus wõib uuesti kaemini kesta.“

Neid jaladuslikke sõnu kuuldes läksid Katharine kulmud kupra.

„Te räägite nagu Sfinks, aga minul pole praegu tuju mõistatuji lahendada. Etage hästit!“

Ütles ja kadus paleesse.

Noel waatas talle tujaselt järele.

„Miks ometi kõik naised selle juurustaja poole kaubuwad nagu päewalill päitse poole?“ küsis ta eneselt wihaselt.

„Koh, naised leidub küllalt, ja tark mees nopib esimese kättejaadawa kobara.“

Laual, marmorpingi kõrwal, seisis kann. Noel watas peetri täis ja otsis lohutust weini. Natuke aja pärast katus teda teenistus kuninga juurde, aga ta wiivitas aias, oodates loodetud kohtamist.

„Mängib minu astroloog oma oja hästi ja ütleb kuningale, et see krahw Mont-orbier ta paha waim on, siis olen kätte maksnud.“

Ta mõttes wiibijid wiimse nädala sündmuste juures. Kui preili Katharine temale oli põlgust ilmutanud, siis oli Huguette temale juba wastutulelikum olnud; „kuldpealuu“ oli tihti au olnud, oma uksi sellele sõjamehele awada. Huguette oli see olnud, kes talle oma nähtawas jüdamelihtjuses oli nõu annud sõjawägede ülemjuhatajal. Kelle üle ta alati kurtis, oma astroloogi läbi kowaldada. Ta oli Noelile lubanud uue tähemõistataja muretse-da, kes ebauslikule kuningale kõik wõiwat siise imbutada, mida messire Noel tial soowimat. Kawatus oli Noelile meeldinud, ja täna õhtul pidi Huguette talle selle mehe tooma. Seks otstarbekas oli ta Huguettele pääsõna ütelnud, mille abil ta jüa kuninglikku aeda wõis pääseda.

Kuna ta nii sügawas mõttes istus, tuli keegi usurandaja riideid kandew olemus ette-waatlikult warjust wälja ja silmitses teda wiimuse aega. Ja wana Paan nägi riidest mütsi alt naeratawat neiuwägu, mida walgjad juuksed ümbritsesid. Kui tüdruk Noeli silmas, jibus ta enesele ruttu maski ette, tõmbas mantli koomale, hüüis kikkwarbil just tema juurde ja patjutas talle kergesti õlale.

Noel ehmus ja nägi, kuidas ta arwas, en-nast ühe usurandaja ees.

„Tõhin ma Teist armuandi paluda, armuline herra?“ küsis Huguette võõra häälega.

Noel katjus teda eemale peletada.

„Mine oma teed, rändaja. Minul pole sügugi naljatuju.“

Ta pööras kõrwale, aga usurändaja läks talle kangekaelselt järele.

„Teie igatsete miski neiu huulte järele?“

Kärjtitult jäi Noel seisma.

„Kes olete, usurändaja, wahest eht ka tüdrukutejohitaja?“

Kõige usurändaja kangekaelsus ei lastnud emast nii kergesti pörutada.

„On ta suur wõi väike, noor wõi wana, walget wõi mustawerd, magus wõi mõru?“

Kahafelt wastas Noel:

„Tal on kameleoni wärv, ta on nii wana kui maailm, waatab mehele südameni ja on kibemagus kui sibron.“

Neiu wõttis maski näo eest ja wiskas riidest mütši tagasi.

„On tal wahest minu suurus, kenadus, ja wanadus ja maitse?“

Noel karjatas rõõmu pärast, niipea kui neiu nägu nägi.

„Tere tulemast, nõid, seft sina tood kõige parema armastuse maailmas!“

Ta tahtis Huguette ümber kinni wõtta, aga see lihtas ta pehmesti tagasi.

„Pst! Pst! Sel filmapilgul pole ma ei liipakas ega tüdrukutejohitaja, waid olen poliitiline wandeljeltlane. Kõik lähed soowi mõbda. Meil on Teie kuningas tarwis nõiameister walmis. Kas Ludwig tuleb?“

Noel noogutas kindlasti pead.

„Pefiga püütakse hiiri. Ta ihtab täheteaduse järele. Kas Teie astroloog oma ülesannet oskab?“

„Nagu papagoi. Kui kõik rahulik on, tehke kolm korda öökulli häält — siis toob üks sõber ta Teie juurde. Ta hoiatab kuningat sõjawägede ülemjuhataja eest, kiidab Tristan ja Olivieri ja soowitab herra Noel le Solyst.“

Noel kihistab heas meeles naeru.

„Siis olen mina lossis kuningas ja sina pead suurt kuldsetti kandma, ehitud helmedega, mis nii jämedad on kui neiu pijarad.“

Noel ei märganud põlgtust, mis neiu häälest kostis, kui ta wastas:

„Jah, Teie oskate naist wõita.“

„Mina ei ole, Zumalale tänu, lobiseja riimisepp“, wastas Noel waljusti, „mina tajun puhta rahaga.“

Ta kõmbas Huguette oma rinnale ja katjus teda suudelda, mida neiu aga sündida ei lastnud.

„Suudlen Teid, kui wõidate“, seletas ta.

Noel oleks teda edasi krabistanud, kui samal pilgul suur lossi kell ei oleks löönud pool ja seega talle meelde tuletanud, et kuningas teda ootas. Minult wastu tahtmist lastis ta tüdrukule lahti.

„Sina oled tõesti eht poliitikus“, ütles ta, „aga nüüd pean ma kuningas juurde minema.“

Silmapilguks jäi ta weel tornikella alla seisma ja waatas kahetsedes tagasi tüdrukule poole, kes talle wõlumalt wastu naeratas, siis astus ta hisse ja üks läks tema taga kinni.

Samal wiiwul muutus ka Huguette näoilme — ta hüüdis oma kõrgele wõrgutajale põlgliku sõnumisõna järele.

„Etsel, lambapea, weis, wau, loll, kergats“, puristas ta.

Siis lahkus ta wiha ja kurwalt pööras ta ümber — ta südamesse oli ühe teise mehe kuju tõusnud ja tema nimi tungis ta huultele:

„Seftsaadik kui Francois maapaku läks, maitseb mulle maailm sama kibe kui mädanenud apelsiin.“

Ta pill langes kandlile, mille Willon oli marmorpingile jätanud. Tüdruk wõttis selle kätte ja liigutas keeli, kuna Willoni laulu sõnad ta suust sojinal kuuldawale tulid:

„Oh neid, kes kogunud sja kõik nüüd, kui õrnad te — just nagu lindude hülid!“

Kuna ta nii ametis oli, tuli Willon roosiaiaist oma jalutuskäigult tagasi ja nägi kaetud meest. Kõhe tuli talle kase rändaja saladuslik jutuwajamine meelde, mis ta enne kuulnud.

„Noh, seal on üks niisugune jälle“, ütles ta endamisi, ja otsustas saladust murida. Nuttu astus ta üle muru, astus mängija juurde ja teretas teda.

„Ole terwitatud, väike wend!“

Huguette kargas püsti ja wastas kergesti:

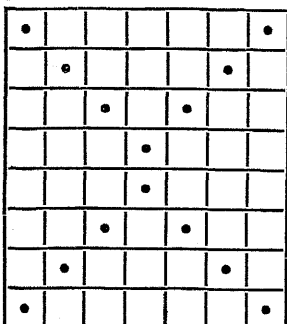
„Ole terwitatud, väike õde!“

„Weispärast „wäike õde?“ küsis Willon piifut imestades.

(Järgneb.)

Kindmõistatus

Nr. 14.

Suure ruudu väikestesse ruudukestesse tulevad alamal antud tähtedest 8 sõna kokku seada, millel ülvalt reast korda mööda alla poole lugedes järgmine tähendus on: 1) Üks Soomemaa tööstuse linn. 2) Üks walla nimetus Harjumaal. 3) Naine, mis tinutamise juures tarvilik. 4) Ühe linna nimi Eestimaa. 5) Ühe ajalehe nimi Tallinnas. 6) Üks tarviline asi meremeestele. 7) Sumala esimene töv. 8) Üks kallis aine, mis keeruliste abinõudega kätte saadaks.

Õsttatavate sõnade kokkuseadmiseks on järgmised tähed tarvitavad: 10 a, 1 b, 1 d, 4 e, 1 g, 7 i, 2 k, 4 l, 6 m, 5 n, 3 o, 3 p, 2 r, 3 s, 2 t, 1 u, 1 w.

On kõik õsttatavad sõnad õigesti ruutudesse ära mahatud, siis ilmutavad tännikestega ära märgitud ruutudesse seisvad tähed ülvalt reast pahemalt poolt keskele 4 rea peale ja sealt tagasi parempoolsesse nurka ülesse ja alt reast pahemalt poolt keskele 4 rea peale ja sealt tagasi alla parempoolsesse nurka ülesse ja alt reast pahemalt poolt keskele 4 rea peale ja sealt tagasi alla parempoolsesse nurka lõppedes, kaks sõna, mis „Romaani“ talitusele väga meelepärast on.

Lahendused tulevad saata „Romaani“ talitusele (Tallinn, postkast 199) kummi 1. septembrini f. a. Digete lahenduste saatjate nimed avaldatakse „Romaanis“ nr. 16, mis ilmub septembri 15. kuupäevaks. Nende vahel loositakse välja 3 eksemplaari „Wanad ja waftid poeedid“.

„Romaani“ talitus.

Kindmõistatuse lahendus

Nr. 11.

Seletus: „Geeti“.

Digeid seletusi saatsid:

Tallinnast: Erich Amos, Reinhold Hacker, Bernhard Hindrea, E. Kruus, R. Kirt, E. Lind, J. Laas, Renate Reits, S. Reinwald, Elly Taling, Arnoldi Wihher. **Tartust:** R. Karra. **Ratwereft:** J. Karusson. **Nõmmelt:** P. Müller. **Hallistest:** J. Becker. **Vallist:** Hugo Keemann. **Walgast:** Randlane, Edgar

Tants. Väike-Maarjast: Endel Toigel. **Situ-Reinast:** Eduard Weel. **Aserist:** Arnold Weigel. **Kõnnust:** Jakob Wilippus. **Priitust:** Elmar Kufjar.

Nendest wõitsid järgmised kolm igaüks ühe eksemplaari A. U. L. e.: „Silla elewant“:

Erich Amos, Tallinn, Falkspargi tän. 33—1.
Randlane, Wall, W. Puschkini tän. 6—2.
Elmar Kufjar, Priitju, Kõrgemäe talu.

„Romaani“ talitusele — Tallinn, Niguliste tän. 16.

Kindmõistatuse nr. 14 lahendus on järgmine:

Lahendaja nimi ja täielik aadress:

Rikkalikult illustreeritud populaar-teaduslik jahiasjanduse, kalanduse ja spordi kuukiri

„EESTI KÜTT“

ilmub Wiljandis J. PÖDRA wastutawal ja
R. V. MIKKELSAAR'i tegewal toimetusel.

Kaastöölisena on lehe ümber kogunenud praktiliste küttide kõrwal palju teadusemehi ja teadlikke looduse-armastajaid.

Lehe pea-ülesandeks on õhutada metsloomade, lindude ja kalade kaitsmist ja rohkendamist, organiseerida ja juhtida loomakaitse põhimõttel meie küttisalkade ja jahiseltside liikumist, teha ülewaateid jahiasjanduse arenemisest nii meil kui wõõrsil, wõidelda rööwjahipidamise ja rööwkala-püügi wastu, tutvustada lugejaid igasuguste laske- ning püügiriistadega ja jahipidamis-wiisidega, pakkuda populaar-teaduslikke töid linnu-, looma- ning kalatõugude üle, käsitada laskeasjandust, laskeharjutusi ja laske-wõistlusi.

Lehte trükitakse uuema aja nõuetele wastawalt sisseseatud trüki-kojas. Igas numbris ilmub palju pilte, joonistusi, westeid, lõbusaid jahiepisoodisid ja ka pikemaid romaane.

===== TELLIMISHINNAD: =====

1	aasta	peale	mrk.	240.-
1/2	"	"	"	120.-
1/4	"	"	"	60.-

Address: „EESTI KÜTT“, Wiljandis. Telefon 139.

Tellige weel täna kohalikust postkontorist ilma iga lisamaksuta

=====
ajakiri „ROMAAN“
=====

HEINRICH LAGUS

Tallinn, S. Karja tän. 18

Telefon 12-53

Ladus alati saadaval:

Nafta

Masut

Petroleum

Bensiin

Masina-

Tsilindri-

Mootor-

Waseliin-

Spindli-

õli

Wärnits

Wankrimääre

Karbolineum

Terpentiin

Puutõrw, Katusetõrw, Katusepapp, Seebikiwi,
Lilm, Kriit, Pesusooda.

H. LEOKE, Wiljandis

Kõige täielikum näitekirjanduse
keskladu Eestis

≡ Nimestikud hinnata ≡

Kõnetraat 17-54

MEESTERAHVA
RÄTSEPAÄRI

Kõnetraat 17-54

TALLINN

Rataskaevu tän. 14/4

M. ANDREESEN

TALLINN

Rataskaevu tän. 14/4

Teatab oma austatud tellijatele, et on kohale jõudnud kõik kewade ja suwe hooajaks tarwisminewad riided, Ülster kewadepalitu riided, Covercoat palituriided ja umbes 250 mtr. ülikonnariideid, nende seas riideid, mis sisaldawad kuni 50% siidi.

Daamide tualettide spetsiaal-äri

J. SAAR

TALLINN

Narva maantee nr. 19

Alati suures valikus elegantsed daamide kleidid, kostüümid, mantlid, pluusid, kuued jne. valmis ja

tellimiste järgi

Pilutamine, plisseerimine, mantlite, kleitide, pluuside jne. ilutikkimine spetsiaalmasinatel ja käsitsi

HINNAD VÄLJASPOOL VÕISTLUST

„Romaan“ nr. 15

ilmub 15. augustiks s. a.

„Romaan“ nr. 16

ilmub 1. septembriks.

„Romaan“ nrd. 17/18

ilmuwad samuti septembrikuu jooksul.

«Romaan'i» tellimishinnad on järgmised:

1923 aasta peale	(24 Nr.)	M. 750.—
1/2 aastat	(12 Nr.)	M. 400.—
1/4 ..	(6 Nr.)	M. 225.—
kuu peale	(2 Nr.)	M. 80.—
Üksiknumber		M. 40.—

Ajakiri „ROMAAN“

on jõudnud oma teise aastakäigu keskpaigast üle. Ja meie lugejad on weelgi kindlamale arvamisele jõudnud, et „ROMAAN“ tõesti kõige paremat ning rahwalikumat on osanud pakkuda, mis ilma rahwaste kirjanduses olemas.

Kausti-kaustalt on koondatud kogu milmeakesine maailm, nüüdisaegne ja muine, romaanides, jutustustes, kirjeldustes ja luules. Nali ja tõde, mõte ja tunne, rõõm ja ahastus — kõik seisab siin reas.

Kes omale „ROMAAN“i aasta lõpul kokku koidab, saab omale kui ka perekonnale wäärtusliku alguse raamatukoguks — koguks, kus ükski lehekülge ei wanane.

Ja missuguse hinnaga — 750.— marka.

Seejuures peetagu meeles, et „ROMAAN“ annab aastas oma 24 numbris (à 32 lhk.) kokku 768 suurt lehekülge peenelt trükitud lugemist.

Iga lehekülge seisab koos keskmiselt 116 reast, s. o. aasta jooksul saab lugeja ligemale 90.000 rida.

Sellest ridade arwust wõiks omakord teha ligi 3600 harilikku raamatulehekülge à 25 rida, ning neist lehekülgedest saaks 60 meie harilikku juturaamatut, meie raamatuturu hariliku hinnaga igaüks à 60 marka.

Sellega tähendab ajakiri „ROMAAN“i lugemine aasta jooksul ligi 3000 marga kokkuhoidmist.

Selle meie odawuse aluseks on ainuüksi meie suur läbimüük.

Kes sellest ajakirja „ROMAAN“ teenest wääriliselt oskab lugu pidada, soowitab meie ajakirja kogu oma tutwuskonnas, et meid meie rahwalikul teel toetada.

Tellimised palume ära anda lähemas postkontoris, kus nad ilma iga lisamaksuta wastu wõetakse ja kohe edasi saadetakse.

Seda loodame eriti just poole aasta wahetuseks.

Kirjastus „ARENG“ Tallinn,

Nigulliste tän. 16. Tel. 26-46.

Romaani' talitus

Tallinn, Niguliste tän. 16

ootab oma esitajatelt üle
maa eelmise poolaasta
kohta aruandeid kui ka
--- arweõiendusi ---

Tähtaeg: 15. aug. s. a.

Shokolaad Kausmann & Ko. Kompwekid

Shweitsi
Piima
Dessert
Noisette
Silva
Mignon
Vanille
Kalew jne.

Shokolaadi
Karbi
(shokolaadi)
Paberi
Dessert
Karamell
Monpensier
Marmelaad
Pastilla jne.

Tallinn, Narwa maantee nr. 32